

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Bələdiyyə seçkiləri
baş tutdu -
qalib kim
oldu?
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 yanvar 2025-ci il Cümə axşamı № 17 (8627) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

AI missiyasının sərhəddə təxribat törətmək istəyi - Bakıdan xəbərdarlıq

Ermənistan rəhbərliyi ölkəsini yenidən təhlükəli oyunlara meydan edir

yazısı səh.9-da

Rusiyadan nüvə müharibəsi anonsu

yazısı səh.12-də

Neft-qaz sektorundan vergi gəlirləri niyə kəskin azalıb - təhlil

yazısı səh.13-də

MSK üzvləri silah gəzdirə bilərmə - açıqlama

yazısı səh.11-də

Bakı Kremlin demarşını özünə qaytardı - Rusiya bunu etməsə...

yazısı səh.8-də

Paytaxtın "nəqliyyat labirint"indən çıxışı - rəylər

yazısı səh.4-də

Ermənistanda revanşistlər yenə baş qaldırır - "hücum" təhdidinə Bakıdan reaksiya

yazısı səh.6-də

Kiberdələduzlar süni intellekt vasitəsilə bizi tora sala bilər

yazısı səh.14-də

Bu qidalar gəncləri zəhərləyir - tövsiyə

yazısı səh.15-də

121 min "Kia" geri çağırılır - ölüm riski var

yazısı səh.2-də

Narkotacirlərin silahlı müqavimət "ənənəsi" - səbəb nədir?

yazısı səh.15-də

ƏLİYEV NÖQTƏ QOYDU - AZƏRBAYCANDAN AZƏRBAYCANA MANEƏSİZ KEÇİD...

Ermənistan könüllü etməsə, İrəvanı buna necə məcbur edə bilərik? - mütəxəssislər təzyiq variantlarını açıqladılar

yazısı səh.7-də

Beynəlxalq təşkilatların Azərbaycana "yanvar hücumu" - qərəz...

Çingiz Qənizadə: "Bu bəyanatların heç iki qəpiklik dəyəri yoxdur"

yazısı səh.10-da

Xəyal Bəşirov:
"Əməkdaşlığının dövrüyyəyə buraxılması sübuta yetirilərsə, bu, cinayət məsuliyyəti yaradır"

yazısı səh.11-də

Overçuk:
"Sərhədlərin demarkasiyasında yaxşı irəliləyiş əldə olunub"

yazısı səh.10-da

Tramp 709 azərbaycanlı ABŞ-dan deportasiya edir

yazısı səh.5-də

TDT-nin növbəti Zirvə Görüşü Azərbaycanda keçiriləcək

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) növbəti Zirvə Görüşü Azərbaycanda baş tutacaq.

APA-nın Türkiyə müxbiri xəbər verir ki, bunu Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan Ankarada Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında keçirilən ikinci üçtərəfli görüşün nəticələrinə dair mətbuat konfransında bildirib.

O, Macarıstanda da təşkilatın qeyri-rəsmi iclasının keçiriləcəyini qeyd edib.

Hakan Fidan həmçinin Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında üçtərəfli mexanizmin üçüncü iclasının da Azərbaycanda keçiriləcəyini əlavə edib.

Dələduzluq edən şəxslər saxlanıldı

Nizami rayonu ərazisində bir nəfərin avtomobil kirayəsi adı ilə aldadılaraq 620 manatının mənimsənilməsi barədə polisə məlumat daxil olub.

DİN-in mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, Nizami RPİ 24-cü Polis Şöbəsi əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə dələduzluq əməlini törətməkdə şübhəli bilinən 35 yaşlı E.Cavadov müəyyən olunaraq saxlanılıb.

Bundan başqa Binəqədi rayonu ərazisində bir nəfərə məxsus bank kartından 380 manat oğurlamaqda şübhəli bilinən 24 yaşlı L.Babəyevanın saxlanması da polis əməkdaşları tərəfindən təmin edilib.

Araşdırmalar aparılır.

Məhbuslara gizlicə telefon verən nəzarətçi cəzalandırıldı

Penitensiar xidmətin cəzaçəkmə müəssisələrindən birində gizli şəkildə iki məhbusa telefon ötürən nəzarətçi cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

"Qafqazinfo" məlumat verir ki, xidmətin əməkdaşı 1996-cı il təvəllüdlü Niyaməddin Tağıyev Cinayət Məcəlləsinin 308 və 317-ci (Vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə və cəzaçəkmə müəssisəsinin normal fəaliyyətini pozma) maddələri ilə təqsirli bilinib.

Həbsxana nəzarətçisinin gizli şəkildə işlədiyi müəssisəyə telefon keçirməsi və orada cəza çəkən məhbuslara verməsi məlum olub.

Bildirilib ki, N.Tağıyev həmin məhbuslardan birini daha əvvəldən tanıyırmış və bu münasibətə görə öz təşəbbüsü ilə cəza çəkən şəxs üçün ciddi nəzarətin olduğu yere telefon keçirib.

Sabunçu Rayon Məhkəməsinin hökmü ilə işdən çıxarılan həbsxana əməkdaşına 5 min manat cərimə cəzası verilib. Onun 2 il müddətində vəzifə tutmaq hüququ da məhdudlaşdırılıb.

Nazir: "Azərbaycan Ermənistanla münasibətlərin normallaşması üçün konstruktiv səylərini davam etdirəcək"

Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinin bərpa edilməsi daha geniş coğrafiyada iqtisadi əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar yaradır.

APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Ankarada Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında keçirilən II üçtərəfli görüşün nəticələrinə dair mətbuat konfransında bildirib.

O qeyd edib ki, məhz bu bölgə vasitəsilə Şərq-Qərb Orta dəhlizinin yeni arteriyası salınması həyata keçirilir və bunun böyük perspektivi görünür.

Nazir həmçinin Ermənistanla sülh sazişinin təməlinin qoyulmasını önəmli hesab edib. O əlavə edib ki, Ermənistan Konstitusiyası

və digər normativ hüquqi aktlarında Azərbaycana qarşı qalan ərazi iddiaları və revansizm meyilləri nəzərə alınmadan Azərbaycan Respublikası öz konstruktiv səylərini davam etdirəcək".

Ceyhun Bayramov üç ölkə arasında nəqliyyat sahəsində qəbul edilən Yol Xəritəsi əsasında bir sıra layihələrin həyata keçiriləcəyini də qeyd edib.

121 min "Kia" geri çağırılır - ölüm riski var

"Kia" 121 min avtomobilini geri çağırmağa qərara alıb.

Bu qərar hava yastığı və təhlükəsizlik kəməri ilə bağlı problemlər səbəbindən avtomobil sənayesində böyük əks-səda doğurub.

Son dövrlərdə avtomobil şirkətləri arasında yayılmağa başlayan geri çağırma xəbərlərinə "Kia" da qoşulub. Kia 2017 və 2018 model illərinə aid "Niro" hibrid SUV-lərini, hava yastığı və təhlükəsizlik kəməri ön qismindəki sistemlərin düzgün işləməməsi riski səbəbindən geri çağırır.

Geri çağırma ABS-da təx-

minən 121.000 avtomobili əhatə edir. Geri çağırma əməliyyatı, göstərilən model və illərə aid avtomobilləri əhatə edəcək. "Kia" təsirlənmiş avtomobil sahiblərinə məlumat verəcək və səlahiyyətli servislərdə lazım olan təmir işlərini pulsuz həyata keçirəcək. Avtomobil sahibləri ən yaxın səlahiyyətli servislərə müraciət edərək avtomobillərini yoxlada biləcəklər. Bu problemlərin avtomobillərin toqquşma zamanı hava yastıqlarının və təhlükəsizlik kəməri ön qismindəki sistemlərin düzgün işləməməsi riskini artırmaqla əlaqəli olduğunu qeyd edib. Milli.Az

cələrə səbəb ola biləcəyi qeyd edilib.

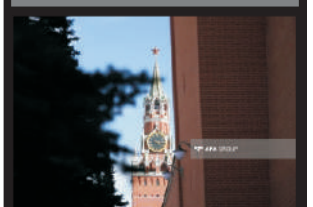
Avtomobil sahiblərinə geri çağırma prosesində olub-olmadıqlarını öyrənmək üçün "Kia"-nın rəsmi veb saytını ziyarət etmələri və ya müştəri xidmətləri ilə əlaqə saxlamaları tövsiyə olunur.

"Kia" avtomobil sahiblərinə geri çağırma əməliyyatı təməlinə qədər avtomobillərini diqqətlə istifadə etmələrini və hər hansı bir xəbərdarlıq işığı və ya anormal bir vəziyyət gördükdə dərhal səlahiyyətli servislərə müraciət etmələrini tövsiyə edir. Milli.Az

Ərdoğan Azərbaycan və Özbəkistandan olan nazirləri qəbul edib

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan və Özbəkistanın xarici işlər, ticarət/iqtisadiyyat və nəqliyyat nazirlərini qəbul edib. APA-nın İstanbul müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə TRT Haber məlumat yayıb. Qeyd edək ki, dünən Ankarada Azərbaycan, Türkiyə və Özbəkistan arasında II üçtərəfli görüş baş tutub.

Kreml: "Putinə sui-qəsd hazırlığı ilə bağlı sübutsuz iddialara inanmaq olmaz"

Kreml amerikalı jurnalist Taker Karlsonun Bayden administrasiyasının Rusiya prezidenti Vladimir Putinə sui-qəsd hazırlaması ilə bağlı bəyanatını növbəti dəfə şərh edib.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, Kremlin sözcüsü Dmitri Peskov Karlsonun məlum iddiasına sübut təqdim etmədiyini, belə məlumatlara inanmamağın daha yaxşı olduğunu söyləyib.

"Bilirsiniz, biz Karlson bu barədə danışarkən onun nə demək istədiyini tam başa düşmürük. O, heç bir sübut təqdim etməyib və ona görə də onun dediklərini şərh etmək iqtidarında deyiləm. Çünki nəyin nəzərdə tutulduğu belli deyil. İndi elə vaxtdır ki, dəlilsiz, kim olursa olsun, heç kimin sözüne inanmamaq daha yaxşıdır", - deyə Peskov vurğulayıb.

Yanvarın 29-da Azərbaycanda bələdiyyə seçkiləri keçirilib. Saat 08.00-da səsverməyə start verilib. “Yeni Məsavat” xəbər verir ki, səsvermədən əvvəl Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənahov mətbuat konfransı keçirib, seçkiyə hazırlıq prosesi, seçki ilə əlaqədar MSK-nın gördüyü işlər barədə məlumat verib.

Məzahir Pənahov bildirib ki, bələdiyyə seçkiləri 118 dairəni, 5846 seçki məntəqəsini (5734-ü daimi, 112-si müvəqqəti seçki məntəqəsi) əhatə edir, 685 bələdiyyəyə 8071 üzv seçiləcək. 1000 məntəqədə veb-kameralara quraşdırılıb.

Bələdiyyə seçkilərində adları seçki bülletenlərinə daxil edilən namizədlərin sayı 16092 nəfərdir. 16092 namizədin 8424-ü 23 siyasi partiya tərəfindən irəli sürülüb. 16092 namizədin təqribən 31%-i qadınlardır. Namizədlərin 82%-i ali təhsillidir. Bələdiyyə seçkilərində mübarizə aparan namizədlərin 41%-i 21-35 yaş arasında olanlardır. Ölkədə qeydiyyatda olan 26 siyasi partiyadan 23-ü bələdiyyə seçkilərində namizədlərlə iştirak edib.

Bələdiyyə seçkilərində 5 961 987 seçici səsvermə hüququndan istifadə edə bilər.

Bələdiyyə seçkilərini izləmək üçün Mərkəzi Seçki Komissiyası və dairə seçki komissiyalarında ümumilikdə 70 625 yerli müşahidəçi akkreditasiyadan keçib.

MSK sədri Məzahir Pənahov bütün seçicilərə bələdiyyə seçkilərində fəal iştirak etmək

Bələdiyyə seçkiləri baş tutdu - ilkin nəticələr

YAP-ın namizədləri rəqiblərini üstələyib

üçün çağırış edib. MSK sədri həmçinin bildirib ki, gün ərzində müraciətlər daxil olsa, bu müraciətlərə baxılacaq.

Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə səsverməyə start verilib, seçki məntəqələri səsvermə üçün açıq elan edilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Bakı şəhərinin 7 saylı Səbail seçki dairəsinin 6 nömrəli orta məktəbdə yerləşən 1 saylı seçki məntəqəsində səs verib.

Prezident Administrasiyasının rəhbəri Samir Nuriyev, Baş nazir Əli Əsədov, Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova və digər dövlət, hökumət rəsmiləri, de-

putatlar, siyasi partiyaların rəhbərləri də qeydiyyatda olduqları seçki məntəqələrinə gedərək səs veriblər.

Gün ərzində MSK Katibliyinin “Seçkilər” İnformasiya Mərkəzi tərəfindən səsvermənin gedişi və nəticələri barədə saat 10.00, saat 12.00, saat 15.00, saat 17.00 və saat 19.00-da ilkin məlumatlar verilib.

MSK səsvermə prosesində saat 10:00-a olan seçici fəallığını açıqlayıb. MSK Katibliyinin İnformasiya Mərkəzinin müdiri Fərid Orucov bildirib ki, saat 10.00-a qədər respublika üzrə 499 575 nəfər səs verib, seçici fəallığı 8,38 faiz olub.

Bələdiyyə seçkiləri ilə bağlı səsvermə prosesində saat 12:00-a olan seçici fəallığı isə 17,11 faiz olub. Saat 12.00-a qədər respublika üzrə 1 020 231 nəfər səs verib.

Saat 15.00-a qədər isə respublika üzrə 1 473 005 nəfər səs verib, seçici fəallığı 24,71% faiz olub.

Saat 17.00-a qədər respublika üzrə 1 715 291 nəfər səs verib, seçici fəallığı 28,77% faiz olub.

Səsvermə saat 19:00-da başa çatıb. Mərkəzi Seçki Komissiyası axşam saatlarında keçirilən bələdiyyə seçkiləri ilə bağlı səsvermə prosesində

seçici fəallığını açıqlayıb.

MSK Katibliyinin İnformasiya Mərkəzinin müdiri Fərid Orucov bildirib ki, respublika üzrə 1 874 810 nəfər səs verib və seçici fəallığı 31,45 faiz olub.

Seçkinin ilkin nəticələrinə görə, hakim Yeni Azərbaycan Partiyası siyasi partiyalar arasında ən yüksək nəticə göstərüb. Belə ki, seçkilərdə namizədləri ilə iştirak edən 23 siyasi partiya arasında hakim Yeni Azərbaycan Partiyası bütün bələdiyyələr üzrə namizəd irəli sürən yeganə partiya olub. İlkin nəticələrə görə Yeni Azərbaycan Partiyası bütün seçki dairələrində ən çox namizədi bələdiyyə üzvrü seçilən partiya olaraq seçkinin qalibi çıxıb.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Məsavat”

Neft yenidən ucuzlaşır - Trampın “40 dollar” hədəfi reallaşır?

Eldəniz Əmirov: “OPEK-ə üzv və tərəfdaş ölkələrin neft hasilat həcmələrinin ABŞ qədər azaltılması...”

Yanvarın 28-də beynəlxalq birjələrdə dolların funt və avro qarşısında məzənnələrində üfütqi tendensiya hökm sürüb. Buna səbəb kimi bu gün ABŞ-da Federal Ehtiyatlar Sisteminin faiz dərəcəsi ilə bağlı qərarını qeyd edə bilirik. Yaponiya Bankının (BoJ) pul-kredit toplantısının hesabatını dərc etməsi fonunda USD/JPY valyuta cütliyində qiymətin 155.790 səviyyəsinə qədər gerilədiyinə şahidi oluruq.

Bu barədə Invest-AZ İnvestisiya Şirkətinin analitikləri bildirib. Qeyd edilir ki, Amerikanın Neft İnstitutunun ölkədə kommersiya məqsədli neft ehtiyatlarının 2.86 milyon barrel artması xəbəri fonunda neftin qiyməti eniş tendensiyasını davam etdirib. “Brent” markalı neftin bir barrel üçün qiyməti hazırda 77.70\$ təşkil edir.

Avstraliyada inflyasiyaya dair göstəricilər açıqlanıb. Ölkədə İstehlak Qiymətləri İndeksi rüblük ifadədə 0.2%, illik ifadədə isə 2.4% təşkil edib. Göstəricilərin dərc olunması fonunda AUD/USD cütliyi 0.6254 həddindən 0.6227 həddinə qədər ucuzlaşsa da, daha sonra baha-

laşaraq 0.6244 həddinə qədər yüksəlib.

Qızılın qiyməti isə bazar ertəsi günü 2730\$ həddinə kimi ucuzlaşdıqdan sonra, bahalaşmağa başlayıb və hazırda 2761\$-in üzərində qərarlaşıb.

Ötən gün ABŞ-ın Ticarət Departamentinin açıqladığı hesabat əsasən, ölkədə Uzunmüddətli

İstifadə Məhsulları üzrə Sifarişlərin Həcmi noyabr ayı ilə müqayisədə dekabr ayında 2.2% azalıb. Analitiklər göstəricinin 0.3% artma-

cağını proqnozlaşdırmışdılar. Həmçinin, “Conference Board” analitik şirkəti tərəfindən dərc olunan ABŞ-da İstehlakçıların İnam İndeksi dekabr ayı üzrə yenilənmiş nəticəsi ilə müqayisədə yanvar ayında 109.5 bənd səviyyəsinə 104.1 bənd səviyyəsinə nədək zəifləyib.

İnvestorlar yaxın vaxtlarda ABŞ-da FED-in faiz dərəcəsi ilə bağlı qərarını maraqla gözləyirlər. Analitiklərin proqnozlarına əsasən, tənzimləyici qu-

rum göstəricini 4.5% səviyyədə saxlamaq niyyətindədir. Eləcə də, Kanada Bankının (BoC) faiz dərəcəsi ilə bağlı qərarı açıqlanacaq.

Yeri gəlmişkən, dünya bazasında “Azeri Light” markalı Azərbaycan neftinin 1 barelinin qiyməti 0,34 ABŞ dolları, yaxud 0,43 % azalaraq 79,14 ABŞ dolları təşkil edib. Neft bazarındakı mənbələrin verdiyi məlumata görə, hərəqların nəticələrinə görə, “Brent” markalı neftin

mart fyuçerslərinin qiyməti 77,33 ABŞ dolları təşkil edib.

Azərbaycanın builki dövlət büdcəsində bir barrel neftin orta qiyməti 70 ABŞ dollarından hesablanıb.

Qeyd edək ki, yanvar ayının 17-də neftin qiyməti son aylarda rekord həddə bahalaşmışdı. Brent markalı neftin bir barelinin qiyməti 81 dollardan yuxarı qalxmışdı. Buna səbəb isə Rusiyanın Çin və Hindistana neft ixracına mənfəti təsir edəcəyi gözlənilən ABŞ-ın daha geniş sanksiyaları səbəb olmuşdu. O zaman ekspertlər bu artımın müvəqqəti olduğunu bildirmişdilər.

Ümumiyyətlə isə Tramp öz seçkiqabağı vədlərində də cəmi bir il içərisində neftin qiymətini ikiqat ucuzlaşdıracağını, qiymətləri təqribən 40 dollara endirəcəyini bildirmişdi. Bir sıra təşkilatlar da neft qiymətlərinin 40 dollara qədər enəcəyi haqda proqnozlar verirdilər.

İqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavat”-a fikirlərini bölüşüb: “Trampın hakimiyyətə gəlməsindən sonra neft qiymətlərində ucuzlaşmaların baş verməsi gözlənilən idi: “Çünki ABŞ-da neft

hasilat həcmələrinin artırılması və ələlxusus Alyaskada bu istiqamətdə ciddi addımların atılması, bazara daha çox neftin təklif edilməsi ilə nəticələnməkdədir ki, bu da qiymətlərin enməsinə səbəb olacaq. Hazırda 2,86 milyon barrel həcmində əlavə neftin təklif olunması ümumi olaraq gündəlik tələbatdan 2-3% artıq həcm təklifi deməkdir. Bu da qiymətlərə öz mənfi təsir göstərir. Lakin mən hesab edirəm ki, bu mənfi dina-

mika uzunmüddətli dövrü əhatə etməyəcək, yaxın perspektivdə qiymətlərə mənfi təsir edəcək.

Ümumiyyətlə, global səviyyədə tələbin qismən yüksəlməməsi bu istiqaməti bir qədər aktivləşdirir, yəni neft qiymətlərinin enişini sürətləndirir. Amma nəzərə alsaq ki, global tələbin özünün də daim zəif qalacağı gözlənilir. Əlavə olaraq, OPEK-in OPEK + formatında növbəti toplantısının keçirilməsi, OPEK-ə üzv və tərəfdaş ölkələrin neft hasilat həcmələrinin ABŞ qədər azaltılması neft qiymətlərinin tənzimlənməsində rol oynayacaq. Yeni kəskin enişlərə imkan verməyəcək. Bir sözlə, neft qiymətlərinin əvvəlki illərdə müşahidə edildiyi kimi 30-40, hətta 50 dollara qədər enəcəyini gözləmirəm.

Qızılın qiymətinə gəldikdə isə, müəyyən dövrlərdə qısa müddətli enişlər olsa da, ümumilikdə uzunmüddətli artım dinamika hər zaman mövcud olacaq. Sadəcə, artımın sürətinə fərqli dinamika müşahidə ediləcək. Lakin qızılın qiymətlərində gələcəkdə ciddi enişlərin baş verəcəyini düşünmürəm.”

Yada salmaq ki, “Azeri Light” neftinin ən aşağı qiyməti 2020-ci il aprel 21-də (15,81 ABŞ dolları), maksimal qiyməti isə 2008-ci ilin iyulunda (149,66 ABŞ dolları) qeydə alınıb. Azərbaycanda neft əsasən “Azəri-Çıraq-Günəşli” (AÇG) yataqlar blokunun işlənməsi haqqında müqavilə çərçivəsində hasil edilir. Müqavilədə Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) payı 25 %-dir.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Məsavat”

Paytaxt Bakı və ətraf ərazilərdə hökm sürən, insanların gündəlik həyatında ciddi narahatlıqlar yaradan tıxaclar dövlət rəhbərliyinin nəzarətinə götürülüb. Prezident İlham Əliyev nəqliyyat məsələlərinə həsr olunmuş müşavirə keçirib. O diqqətə çatdırıb ki, Bakı şəhərində və onun ətrafında yerləşən ərazilərdə yeni dövlət proqramının qəbul edilməsi zəruridir:

“Bu, çox böyük proqram olacaq, böyük maliyyə tutumlu proqram olacaq. Bütün aidiyyəti qurumların birgə fəaliyyətini və səmərəli işlərini tələb edən proqram olacaq. Ona görə mən bugünkü müşavirəni çağırıram ki, bu məsələləri biz müzakirə edək və bizə təqdimat edilsin, ictimaiyyət də bilsin ki, nələr gözlənilir, hansı illərdə hansı işlər görülsün. Eyni zamanda ictimaiyyət nümayəndələri də müvafiq dövlət orqanlarına - Prezident Administrasiyasına, Nazirlər Kabinetinə, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə öz tövsiyələrini verə bilərlər. Bəlkə biz nəyi isə bu proqrama salmamışıq. Yeni yerlərdən də gələn təkliflər nəzərə alınacaqdır”.

AYNA-nın sədri Anar Rzayev də nəqliyyat məsələlərinə həsr olunmuş müşavirədə məruzəsində bir sıra

yihe prioritet siyahısına alınaraq, diqqətinizə məruzə edilib. Bu layihələr üç dairəvi yola aiddir: Bilgəh-Novxanı-Xırdalan-Şamaxı avtomobil yolu, Sabunçu-Sulutəpə avtomobil yolu və birinci dairəvi yolu Ziya Bünyadov prospektinə birləşdirən dairəvi yoldur. Dairəvi yolların inşası nəticəsində şəhər mərkəzinin əsas arteriyalarının axınlarının bir hissəsi bu yollara keçid edəcək ki, şəhərin mərkəzində boşalma baş versin. Altı digər layihə də şəhər daxilində olan dar boğazların həll olunmasına yönəlmişdir ki, burada nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti müəyyən qədər rəvanlaşsın”.

Anar Rzayev Prezident İlham Əliyevə 20 Yanvar layihəsi haqqında da əlavə məlumatı təqdim edib: “Bu, kifayət qədər kompleks müəkkəb bir problem olduğuna

Paytaxtın “nəqliyyat labirinti”ndən çıxışı - rəylər

Bakı-Sumqayıt yolu istiqamətində yeni yol ötürücüləri və alternativ yollar tikiləcək

Qeyd etmək yerinə düşər ki, nəqliyyat ekspertləri də illərdir Bakını “tıxac labirinti”ndən çıxarmaq üçün təkliflərini irəli sürüblər. Xüsusilə də Bakı-Sumqayıt yolunda hökm sürən dəhşətli tıxacların aradan qaldırılması üçün Xırdalan dairəsində hərəkəti yenidən təşkil etməyi, o ətrafda hərəkətə mane olan tikililəri söküb zolağı genişləndirməyi təklif edirlər. Ekspertlərə görə,

dərnəşdirilərək daha tez işləyən sürətli qatarlardan istifadə olunmalıdır. Metro xətlərinin genişləndirilməsi uzunmüddətli perspektivdə Sumqayıt Bakı metrosuna bağlayan xətt çəkilib.

Bundan əlavə, express avtobuslar və BRT (Bus Rapid Transit) sistemi yaradıla bilər. Bakı-Sumqayıt yolunda avtobuslar üçün xüsusi zolaqların yaradılması müm-

AYNA: “Bakıda avtobus zolaqlarının uzunluğu 160 km olacaq”

Bakıda avtobusların yolda olma müddətinin orta hesabla 6 dəqiqə azalacağı gözlənilir. Bu barədə “APA-Economics”ə Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyindən (AYNA) bildirilib.

Eyni zamanda paytaxtda avtobus zolaqlarının uzunluğunun 160 kilometrə çatdırılması planlaşdırılır. Həmçinin avtobus parkının genişləndirilməsi və gündəlik xəttə çıxarılan avtobusların sayının 2800-ə çatdırılması da nəzərdə tutulur.

2030-cu ilədək Bakıda avtobus parkı əsasən ekoloji təmiz avtobuslardan (elektrik və CNG) ibarət olacaq. Elektrik avtobuslar üçün 10 deponun tikintisi və modernləşdirilməsi nəzərdə tutulub.

mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini bölüşüb:

“Nəqliyyat vasitələrinin sərbəst hərəkətini təmin etmək üçün bir sıra istiqamətlər üzrə işlər aparılacaq. Bunlardan başlıcası yol infrastrukturunun optimallaşdırılmasıdır. Yeni yollar çəkiləcək, dar boğazlar, butulka effekti yaradan yollar aradan qaldırılacaq, yol qovşaqları yenilənəcək. Yol inşasında yeni texnologiyalardan istifadə edilməklə yolların yenidən qurulması, yeni yol ötürücülərinin, tunellərin və körpülərin tikintisi nəzərdə tutulur.

Bununla paralel olaraq, ictimai nəqliyyat da genişləndiriləcək. İctimai nəqliyyatın həm avtobus seqmentinin, həm də demir yolu seqmentində yeni marşrutlar təşkil olunacaq. Bundan əlavə, artıq məlumdur ki, yeni metro xətləri və metro stansiyaları və metro depoları inşa ediləcək. Ən başlıcası isə Bakıda yenidən tramvay xətləri bərpa olunacaq”.

Ekspert vurğulayıb ki, yeni dövlət proqramı ilə bağlı verilən açıqlamadan

da bəlli olur, Bakı-Sumqayıt yolu istiqamətində bir sıra yeni yol ötürücüləri və yeni alternativ yollar tikiləcək: “Bu, həm Bakı şəhərinə axın edən avtomobillərin müxtəlif istiqamətlərdən rahat daxil olmasına, həm də Bakıdan Xırdalan və Sumqayıt istiqamətində avtomobillərin sərbəst çıxışına şərait yaradacaq.

Bunu həyata keçirmək üçün Bakı-Xırdalan istiqamətində ən azı iki yeni alternativ yol çəkilməsi planlaşdırılır. Burada Xırdalandan tək cə Bakı şəhərinin 20 Yanvar istiqamətinə deyil, həm də digər istiqamətlərə - Biləcəri, Novxanı istiqamətlərinə və bu ərazilərdən Bakı şəhərinə daxil olmaq imkanı da yaradılacaq.

Məlumdur ki, burada alternativ yolların inşası və mövcud yolların diferensiallaşdırılması nəzərdə tutulur. Mənə elə gəlir ki, bu layihə çərçivəsində hətta yeni Bakı dairəvi yolunun təşkili də mümkün ola bilər”.

□ **Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”**

məqamlara toxunub: “Gün ərzində 630 mindən çox sərnişin-vətəndaş Bakı şəhərinin mərkəzinə doğru yönəlir. Həmin vətəndaşlar təxminən 300 min avtomobilə şəhərin mərkəzinə doğru hərəkət edirlər. İstiqamətləri də bəlli oldu. Xüsusən də Sumqayıt-Xırdalan istiqaməti burada böyük paya malikdir. Digər istiqamətlər isə Bakı şəhərinin ətrafıdır”.

AYNA sədri əlavə edib ki, vahid, əlaqələndirilmiş, inteqrasiya edilmiş nəqliyyat planı hazırlanıb və iki əsas istiqamət var: “Birinci istiqamət yol-infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsidir. 50 yol-infrastruktur layihəsi var idi. Bunlar rəqəmsal əkidə simulyasiya edildi və ən optimal, ən səmərəli 9 la-

gərə Xırdalan dairəsindən başlayaraq Tiflis prospektinə, 20 Yanvardan başlayaraq Ziya Bünyadov prospektinə birləşənə qədər 15 yol kəsişməsində çəkilişlərlə, daların götürülməsi ilə təhlillər aparılmışdır. Nəticədə böyük bir simulyasiya hazırlanmışdır. Bu simulyasiyanın daxilində həm Xırdalan dairəsində təkmilləşmə işlərinin aparılması, yol qovşaqlarının, yol ötürücülərinin tikilməsi, Ziya Bünyadov prospekti istiqamətində yolların genişləndirilməsi, eləcə də Şamaxı yolundan Xırdalan şəhərinə daxil olmasına imkanların yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Bu istiqamətdə layihələndirmə işlərinə qısa müddətdə başlanılacaqdır”.

Xırdalan dairəsində nəqliyyat axınının daha səmərəli idarə olunması üçün yeni tunellər və yol qovşaqları inşa olunmalıdır. Bakı-Sumqayıt yolunun bəzi dar hissələrinə genişləndirmə işləri aparılaraq zolaqların artırılması mümkündür. Piyadaların hərəkətini avtomobil yolundan ayırmaq üçün yeraltı və yerüstü keçidlər artırılmalıdır. Mövcud əsas magistraldan əlavə, Sumqayıtdan Bakıya yönələn yeni paralel yol çəkilməlidir. “M11” avtomobil yolunun inşası ilə bağlı da təkliflərdə qeyd edilir ki, qlobal səviyyədə bu yol Bakı ilə Sumqayıt birləşdirən ikinci magistral kimi fəaliyyət göstərə bilər. Eyni zamanda Bakı-Sumqayıt sürətli dəmiryol xətti mo-

kündür ki, bu da fərdi nəqliyyatdan istifadəni azalda bilər.

Eyni zamanda “ağıllı” işıqlar və nəqliyyat hərəkətini tənzimləyən sistemlər istifadəyə verilə bilər.

Bundan əlavə, Bakı-Sumqayıt magistralının ətrafında yerləşən müəssisələr yol hərəkətinə mane olur. Onların şəhərdən kənara köçürülməsi nəzərdən keçirilməlidir. Bütün bu tədbirlərin həyata keçirilməsi Bakı-Sumqayıt yolunun tıxac probleminə ciddi irəliləyişlər əldə etməyə imkan verə bilər.

Bəs görəsən, bu təkliflər gələcək planlarda nə dərəcədə nəzərə alınıb?

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov

Üç türk dövləti Ankara Bəyannaməsi imzaladı - "Yol xəritəsi"

Dünyada və bölgəmizdə baş verən münaqişələr Türkiyəni, Cənubi Qafqazı, Orta Asiyani ən etibarlı ticarət marşrutu halına gətirib

Yanvarın 29-da Ankarada Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında II üçtərəfli görüş keçirilib. Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin sosial media hesabında paylaşım edilib. Qeyd edilib ki, iclasın gündəliyi xarici siyasət məsələləri və regional əməkdaşlıq, iqtisadiyyat, ticarət və investisiya sahələrində əməkdaşlığın gücləndirilməsi, eləcə də əlaqəni inkişaf etdirməklə nəqliyyat və telekommunikasiya sahəsində əlaqələrin genişləndirilməsinə yönəlib.

APA-nın Türkiyə müxbiri xəbər verib ki, Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan Ankarada Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında II üçtərəfli görüşün açılış mərasimində bildirib ki, tədarük zənciri və bölgəmizdə baş verən münaqişələr Türkiyəni, Cənubi Qafqazı, Orta dəhlizi ən etibarlı ticarət marşrutu halına gətirib.

O qeyd edib ki, enerji böhranı Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiyanın geostrateji əhəmiyyətini artırıb və Türkiyəni enerji mərkəzinə çevirib.

Nazirin sözlərinə görə, üç ölkə iclasın nəticələrinə əsaslanaraq əməkdaşlığı dərinləşdirmək üçün "Yol xəritəsi" hazırlayacaq.

Hakan Fidan bu formatdakı iclasların Türkünstan, Cənubi Qafqaz və Anadolunun nəqliyyat və enerji bağlılığını gücləndirəcək layihələrin ələ alınması baxımından əlverişli platforma olduğunu da vurğulayıb.

Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Abdulkadir Uraloğlu isə qeyd edib ki, Türkiyə Azərbaycan və Özbəkistanla birlikdə Orta dəhliz üzrə layihələrin icrası üçün səy göstərir. O bildirib ki, burada xüsusilə multimodal daşınmalar istiqamətində əməkdaşlığı artırmaq lazımdır.

Nazirin sözlərinə görə, Türkiyə adlı daxil olmaqla nəqliyyat dəhlizlərinə, o cümlədən "İnkişaf Yolu" nəqliyyat layihəsinə xüsusi önəm verir.

Türkiyənin ticarət naziri Ömər Bolat isə deyib ki, Ankarada Azərbaycan, Türkiyə və Özbəkistanın iştirakı ilə yatırım və forum baş tutub. O qeyd edib ki, foruma hər üç ölkənin özəl sektorunun nümayəndələri qatılıb. Nazir onu da əlavə edib ki, 132 milyon əhaliyə sahib 3 ölkə toplam 1,5 trilyona yaxın ümumi milli məhsul göstəricisi ilə bölgə və dünya iqtisadiyyatı üçün böyük önəm kəsb edir.

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Azərbaycan-Türkiyə-Özbəkistan xarici işlər, iqtisadiyyat, ticarət və nəqliyyat nazirlərinin II üçtərəfli görüşündə çıxış edib. Nazir çıxışında Azərbaycan, Türkiyə və Özbəkistan arasında üçtərəfli əməkdaşlığın çoxşaxəli xarakterini vurğulayıb, tərəfdaşlığın əsas istiqamətlərini, o cümlədən təhlükəsizlik, iqtisadi inkişaf, ticarət, investisiya, infrastruktur və nəqliyyat-kommunikasiya sahələrini vurğulayıb.

C.Bayramov həmçinin əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi üçün əlavə imkanları, xüsusilə də Asiyani Avropa ilə birləşdirən mühüm ticarət və nəqliyyat marşrutu olan Orta dəhlizin inkişafı ilə bağlı əlavə imkanları qeyd edib.

Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbarov sosial şəbəkə səhifəsində paylaşımında bildirib: "Ankara şəhərində keçirilən Türkiyə-Azərbaycan-Özbəkistan biznes forumunda həmkarlarla birlikdə ölkələrimiz arasında iqtisadi birliyi gücləndirmək, biznes tərəfdaşlığının effek-

tivliyini artırmaq, ticarət əlaqələrimizi genişləndirmək, ölkələrimiz və region üçün əhəmiyyətli investisiya layihələrinin təşviqi imkanlarını müzakirə etdik".

Ankarada Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında ikinci üçtərəfli görüşün nəticələrinə dair mətbuat konfransı keçirilib.

Musavat.com-un Türkiyə mətbuatına istinadən xəbərinə görə, Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov bildirib ki, görüş çərçivəsində Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında Ankara Bəyannaməsi imzalanıb.

Nazir 3 ölkə arasında əməkdaşlığa dair "Yol xəritəsi"nin də müəyyənləşdiyini vurğulayıb.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a şərhində bildirib ki, Ankarada keçirilən Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında II üçtərəfli görüş vacib əhəmiyyət kəsb edən görüşdür. Azərbaycan, Türkiyə və Özbəkistanın əlaqələrinin genişləndirilməsində bu tədbirin əhəmiyyətli rolu var: "Son illərdə geniş Avrasiya coğrafiyasında, xüsusən də ölkələrimizin yerləşdiyi regionda gedən proseslər yeni çağırışlar meydana gətirir. Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan bu çağırışlardan irəli gələn addımları atır. Mühüm şahidə edilən geosiyasi proseslər fonunda meydana çıxan mühüm çağırışlardan biri nəqliyyat, logistika məsələləri ilə bağlıdır. Məlum səbəblərə görə Qara dənizin Ukrayna sahillərindəki limanları, həmçinin Rusiyadan keçən marşrutlar vasitəsilə daşımaların həcmi əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşıb. Sonu görünməyən müharibə ölkələri və daşıma şirkətlərini alternativ marşrutlara üz tutmaq seçimi qarşısında qoyub. Belə bir şəraitdə nəzərlər iki qardaş ölkənin - Azərbaycanın və Türkiyənin mühüm halqalar təşkil etdiyi Orta dəhlizə yönəlib. Azərbaycan, Türkiyə və Özbəkistan arasında üçtərəfli əməkdaşlıq çoxşaxəlidir.

Tramp 709 azərbaycanlı ABŞ-dan deportasiya edir

ABŞ immiqrasiya agentliyi deportasiya ilə üzləşən bir milyon yarıma yaxın miqrantın siyahısını dərc edib.

Haqqın.az bildirir ki, xarici KİV-lərin məlumatına görə, onların arasında Azərbaycan vətəndaşları da var.

Siyahiya digərləri ilə yanaşı, 709 azərbaycanlı, 3103 Türkiyə vətəndaşı, 3518 rus, 2808 erməni və 1862 ukraynalı daxildir.

Türkiyə vətəndaşları tərəfindən Meksika-Amerika sərhədini qeyri-qanuni keçmə hallarının artması 2022-ci ildə baş verib və o zaman Amerika televiziya kanalı News Nation tərəfindən işıqlandırılıb.

Sosial şəbəkələrdə Amerika immiqrasiya agentliyinin keçmiş sovet ölkələrinə, 845-ni isə Yuqoslaviyaya deportasiya etməyi planlaşdırdığı 337 qeyri-qanuni miqrant da diqqət çəkib.

Eyni zamanda öz ölkələrinə geri göndərilməsi planlaşdırılan miqrantların ən çoxu Latin Amerikasının ölkələrinin - Honduras, Qvatemala, Meksika və El Salvador vətəndaşlarıdır. Siyahıya həmçinin 37 908 Çin vətəndaşı və 17 940 Hindistan vətəndaşı daxil edilib.

Bu əməkdaşlıq Orta dəhlizin inkişafı üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Orta dəhliz 2014-cü ilin fevral ayında Azərbaycan, Qazaxıstan və Gürcüstanın müvafiq strukturlarının iştirakı ilə yaradılıb. Sonrakı illərdə layihə genişləni və iştirakçıların sayı Ukrayna, Rumıniya və Polşa kimi dövlətlərin hesabına genişləni. Çin-Qazaxıstan sərhədindən başlayan Orta dəhliz Mərkəzi Asiya ölkələri və Xəzər dənizi üzərindən, bundan sonra isə Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə ərazisindən keçərək Avropaya qədər uzanır. Bu, Avropa ilə Asiyani birləşdirən ən qısa və rahat marşrutdur. Orta dəhlizin bir sıra önəmli üstünlüklərini sadalamaq mümkündür. İlk növbədə, onu vurğulamaq yerinə düşər ki, əlverişli coğrafi mövqe Orta dəhliz üzərində yerləşən dövlətləri Avropa ilə Asiyani birləşdirən əsas tranzit ölkələri kimi gündəmə gətirib. Dəhliz boyunca yerləşən ölkələr arasında ikitərəfli və çoxtərəfli formatlarda əməkdaşlıq getdikcə genişləni ki, bu da daşımalar, yüklərin cəlb edilməsi, logistika ilə bağlı məsələlərin uzlaşdırılmasına geniş imkanlar

yaradır. Bütün marşrut boyunca vahid tarif, "bir pəncərə" prinsipi tətbiq olunur. Orta dəhlizin funksionallığının artmasında yeni platformada birləşən Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan və Özbəkistan mühüm rol oynayırlar".

Deputatın sözlərinə görə, global miqyasda Orta dəhlizə marağın artmasında Azərbaycan müstəsna rola malikdir: "Uzunmüddətli siyasi sabitlik, müəmməl qanunvericilik bazası, təhlükəsizliyə verilən zəmanətlər, optimal qiymətlər, keçid prosedurlarının sadəliyi, məsafənin qısalığı, relyefin əsasən düzən olması və s. amillər transmilli şirkətlərin ölkəmizə marağını artırır səbəblər sırasında yer alır. Burada ən əsas amillərdən biri isə müasir infrastrukturla bağlıdır. Respublikamızın ərazisindən bir-birinə inteqrasiya edilmiş Şərqi-Qərbi və Şimal-Cənub kimi iki mühüm dəhliz keçir. Son illərdə həm bütün respublika üzrə, həm də bəhs olunan dəhlizlər boyunca avtomobil yollarının yenidən qurulması istiqamətində çoxsaylı layihələr reallaşdırılıb. Hər iki dəhliz üzrə yollar ən müasir standartlar səviyyəsinə çatdırılıb".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistan rəhbərliyi sülh müqaviləsindən yayındıqca, bu ölkədə revansistlər yenidən baş qaldırmağa başlayır.

Artıq bəziləri Azərbaycana qarşı yeni hücum planlarından da danışmağa başlayıblar. Ermənistanın keçmiş müdafiə naziri, Qarabağ canisi, parlament deputatı Seyran Ohanyan öz feysbuk səhifəsində yazıb ki, erməni ordusu Ermənistan-Qarabağ-Diaspor üçlüyü sayəsində formalaşib.

Əli minlərlə soydaşımızın qanına batan bu quldur sonda revanşist bəyanat da verib: “Şübhə etməsinlər ki, Azərbaycan bizim zərbəmizi bir daha görəcək”.

O, hətta Nikol Paşinyana da meydan oxumağa başlayıb, baş nazirin keçmiş iqtidarlara ittiham etməsinə rixəndli cavablar verib, təkziblər səsləndirib.

Revanşistlərə indiyədək Azərbaycandan dəfələrlə xəbərdarlıq edilib. Prezident İlham Əliyev çıxışlarında xüsusi vurğulayıb ki, əgər faşist düşüncələrə son qoyulmasa, "Dəmir yumruq" yenə işə düşə bilər.

Bütün bunları bildikləri hal-
da Ermənistandakı bəlli dairə-

Ermənistanda revanşistlər yenə baş qaldırır - "hücum" təhdidinə Bakıdan reaksiya

Hərbi ekspert: “Paşinyan da sevinərdi ki, bunları nə vaxtsa Azərbaycanın xüsusi xidmət orqanları həbs edib Bakıya gətirsin”

rusmeyllilər idi. Qarabağda yaşayanlar Ermənistandan daha çox rusların dəstəyini alırdı. Köçeryan, Sərkisyan, Ohanyan əsas liderlər idi. Onların hər biri Qarabağdan idi. Sizin dediyiniz kimi, bu, qatilin ilk revanşist çıxışı deyil. Bildiyiniz kimi, Ermənistanda və orduda əsasən bu revanşistlərin nəzarəti altında olan qüvvələr mövcuddur, yəni onlar Müdafiə Nazirliyi deyil, bu revanşistlər onlara nəzarət edirlər. Bəllidir ki, bir neçə dəfə sərhəd pozuntusu olmuşdu. Paşinyan açıq şəkildə bildirmişdi ki, bu, indiki hakimiyyətə qarşıdır.

həm də bu, Paşinyana bir yardım olar. Onların aqressiyası, müharibə çağırışları onlara çox baha başa gələ bilər. Yəni də deyirəm ki, Ermənistanın varlığı sual altında qala bilər. Yəni bu vəziyyət o yerə çata bilər. Çünki bu günləri Azərbaycan Ordusu, hakimiyyəti çox güclüdür. Ermənistan da bunu yaxşı başa düşür. Köçəryan, Sərkisyan və Ohanyan kimi separatçılar bu gün aranı qarışdırmaq istəyirlər. Onlar əmin-amanlığın olmasını istəmirlər. Əlbəttə, bunlara da qarant duran konular qüvvələr var. Həmin qüvvələr də on-

həmin havadarlıq edən qüvvələr başa düşməlidir ki, Azərbaycan dövləti günbəgün güclənir, Azərbaycanın xarici siyasəti, Azərbaycanın müstəqil siyasəti davam edir, ordunun quruculuğu sürətlə irəliləyir. NATO standartına, türk modelinə keçid yekunlaşmaq üzrədir. Bilirsiniz ki, bu proses 2025-ci ildə yekunlaşacaq. Azərbaycan Ordusu çox güclüdür və hər hansı bir təxribatı baş verərsə, o təxribatların qarşısını dərhal ala, güclü zərbələrlə təxribat törədilən yerlərdəki ünvanları məhv edə bilər. Yəni bunu həm Ohanyan, həm Köçeryan, həm də Sərkisyan anlamalıdır. Onlar başa düşməlidirlər ki, artıq Azərbaycan 90-cı illərin Azərbaycanı deyil, Azərbaycan artıq güclü bir dövlətdir, güclü bir orduya sahibdir. Ermənistan-da qeyd etdiyimiz qüvvələrə qarşı Paşinyan da mübarizə aparır. Həmçinin bilirsiniz ki, Qarabağdan gələn hər bir qululuqçu orduya qəbul edildi. Bu qüvvələr daha çox həmin separatçıların nəzarəti altındadır. Onların vasitəsilə təxribat törədə, hücum planları hazırlaya bilərlər və s. Amma güman edirik ki, onlarda bu baş tutan deyil. Hazırkı hakimiyyət başa düşür ki, onların elə bir qüvvələri, gücləri yoxdur. Hər kəs də əmin olsun ki, hər cür təxribatın qarşısını Azərbaycan ordusu düzgün formada alacaq və lazım olan tədbirləri onlara qarşı görəcək”.

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov: “Ermənistan dövlətinin mahiyyəti nə qədər ört-basdır edilərsə də, təcavüzkar və terrorçuluqdur. Yaradıldığı gündən də terrorizm və işğalçılıq dövlətin siyasətinin əsasını təşkil edib. Ötən əsrin əvvəllərindən tutmuş hazırədək həmin xətt dəyişməz olaraq qalmaqdadır. Mövcudluğu tarixində Ermənistan ilk dəfə 2020-ci ildə 44 günlük müharibədə çox ağır məğlubiyyətə uğradıldı və özü haqqında uydurulmuş mif dağıdıldı. Ermənistanın yenidən özünü toparlayıb, Azərbaycan qarşı revanşist müharibə aparması yaxın illiklər ərzində mümkün deyil. Baxmayaraq ki, sürətlə silahlanır, xarici havadarlarından maliyyə yardımı alır, hərbi-texniki dəstək göstərilir, bütün bunlar revanşistləri sürətləndirə bilər. Ancaq müharibələrə udməğnı təkə silahla yetərli olmadığı, mənəvi və döyüş ruhunun, pe-

Azərbaycan İsrail-Fələstin münaqişəsində ikidövlətli həll yolunun tərəfdarıdır

Azərbaycan BMT TŞ-nin qətnamələrinə əsasən İsrail-Fələstin münaqişəsinin ikidövlətli prinsip əsasında həllinin tərəfdarıdır. APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbəərə görə, bu barədə Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Ankarada Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında keçirilən II üçtərəfli görüşünün nəticələrinə dair mətbuat konfransında bildirib.

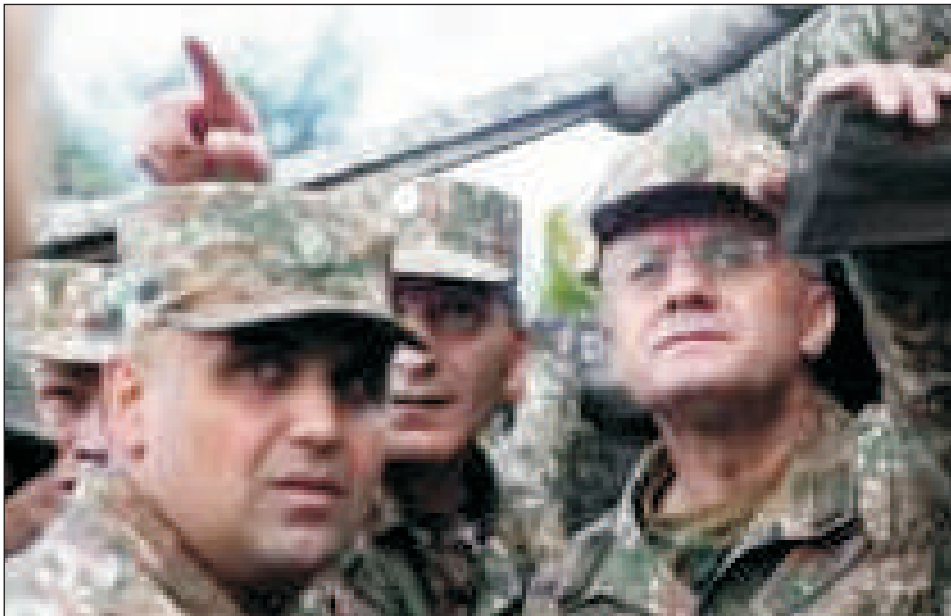
Nazir Qəzzada əldə edilmiş atəşkəsin önəmi və vacibliyini vurğulayıb, Suriyada baş verən proseslərdə Türkiyənin müsbət roluna diqqət çəkib.

şəkarlığın da önəmli olduğu bir daha öz əksini tapdı. Həmin Ohanyan idi ki, Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində "Ohanyan səddi" adlandırıldıqları hərbi istehkam qurulmuşdu və bu keçilməz sədd kimi xarakterizə edilirdi. Azərbaycan Ordusunun qarşısında on illiklər ərzində qurduqları həmin sədd bir anın içində məhv edildi, qəhrəman ordumuz qarşıya qoyulan tapşırıqları yüksək qəhrəmanlıqla və peşəkarlıqla icra etdi. Təəssüf ki, Ermənistanda hələ də Ohanyan kimi düşüncələr var və onların dağıdıcı fəaliyyəti regionda davamlı sülhün əldə edilməsinə imkan vermir. Baş nazir Paşinyan da həmin qüvvələrin təsiri altında çıxma bilmədiyindən, yaxud da çıxmaq istəmədiyindən sülh sazişinin imzalanmasını sabotaj edir. Həqiqətən də Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, erməni faşist düşüncəsinə son qoyulmasının yeganə yolu görünür ki, "Dəmir yumruğu" yenidən işə salınmasıdır. Dünyada yeni reallıqlar yaranır, beynəlxalq siyasi münasibətlər sistemi sürətlə dəyişir, Ermənistan hələ də beynəlxalq erməni diasporundan və güclü dövlətlərin mənasız olmaq vədirlərindən əl çəkmək istəmir. Düşünürlər ki, böyük Ermənistan mifik və zərərli xülyalarını bu minvalla gerçəkləşdirə biləcəklər. Halbuki böyük dövlətlərin və Azərbaycan torpaqları hesabına qurduqları dövlətin özü bu düşmənçilik mövqelərini

ucbatından məhv olma təhlükəsi ilə üzləşib".

Beynəlxalq Münasibətlər və Diplomatıya Araşdırmaları Mərkəzinin eksperti Kənan Novruzov hesab edir ki, buna əsas səbəb Paşinyanın "oyuncaq" lider kimi görünməsidir: "Bu vəziyyətin əsas günahkarı baş nazir Nikol Paşinyanın özüdür. Görünür, o, lazımi siyasi iradəyə malik deyil. Mümkündür ki, nəinki xaricdəki dairələr, hətta daxildəki revanşistlər də Paşinyanı "oyuncaq" lider kimi görür. Ermənistan müstəqil xarici siyasət kursuna malik deyil. Kənar aktorlar İrəvana asanlıqla təsir göstərə bilər. Bu da daxili siyasi vəziyyətdə xaos və ikitirəlikdə özünü göstərir. Daxildəki revanşistlərin Azərbaycanla Rusiya arasında "soyq küləklərin" əsdiyi bir vaxtda yenidən baş qaldırması diqqət çəkir. İstisna deyil ki, onlar məhz Moskvanın təsiri ilə fəallaşsınlar. Hər halda, Ermənistan daxilində Rusiyaya təbə olan kifayət qədər revanşist qüvvə var. Revanşistlərin yaxın zamanda ciddi nəşə edəcəkləri inandırıcı görünür. Buna gücləri yoxdur. Onlar heç Ermənistan iqtidarına da təsir edə bilmirlər. Bu baxımdan səsləndirdikləri bəyanatlar, sadəcə, "suları bulandıрмаğa" hesablanır. Hansısa mümkün əməli addım çox ağır nəticələrə səbəb ola, Ermənistan dövlətçiliyi təhlükə altına düşə bilər".

■ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

“Həm beynəlxalq müstəvidə, həm Ermənistanla ikitərəfli təmaslar əsnasında biz daim bir məsələni qeyd edirik ki, Azərbaycandan Azərbaycana maneəsiz keçid olmalıdır. Heç bir yoxlamadan keçmədən, heç bir maneə ilə üzləşmədən Azərbaycandan Azərbaycana rahat və azad keçid olmalıdır. Bu, bizim tələbimizdir”.

“Yeni Müsavat” xatırladır ki, bunu Prezident İlham Əliyev yanvarın 28-də nəqliyyat məsələlərinə həsr olunmuş müşavirədə çıxış edərkən deyib. Sovet hakimiyyətinin 1920-ci ildə Qərbi Zəngəzuru elimizdən aldığını və Azərbaycan xalqına qarşı cinayət törətdiyini xatırladan Prezident “Biz Zəngəzuru unutmuşuq və unutmayacağıq. Yəni də deyirəm, bizim Ermənistan ərazi iddiamız yoxdur. Ancaq Ermənistan öz üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirərək Azərbaycandan Azərbaycana maneəsiz keçid verməlidir”, - deyərək diqqətə çatdırıb.

Söhbət şübhəsiz ki, Ermənistanın 2020-ci il 10 noyabr Üçtərəfli Bəyanatda üzərinə götürdüyü öhdəliklərdən gedir. Burada bir incə

Əliyev nöqtə qoydu - Azərbaycandan Azərbaycana maneəsiz keçid...

Ermənistan könüllü etməsə, İrəvanı buna necə məcbur edə bilərik? - mütəxəssislər təzyiq variantlarını açıqladılar

çatdırdı: “Dövlət başçısı İrəvana demək istədi ki, İran üzərindən bu dəhlizi açmaqla Naxçıvana yolu təmin etmişik, qoy indi Paşinyan fikirləşsin ki, bunun ölkəsi üçün mənfi tərəfi hansıdır. Belə desək, Ermənistan inad etməklə özünü blokada şəraitində saxlayır. Bu da qarşı tərəfin seçimidir. Əgər təcrid vəziyyətindən çıxmaq istəmərlərsə, Azərbaycan muxtar respublikaya öz çıxışını təmin edəcək. İtirən isə Ermənistandır. Amma gec-tez Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Paşinyan iqtidarı ad-

yev Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı Ermənistanla növbəti dəfə xəbərdarlıq etdi: “Həmçinin Ermənistanın “Sülh kəsişməsi” layihəsini Azərbaycansız beş qəpiklik olduğunu vurğuladı. Həqiqətən də Ermənistanın “Sülh kəsişməsi” layihəsinin Azərbaycansız reallaşması mümkün deyil. Azərbaycan yoxdursa, bu dörd il ərzində niyə “Sülh kəsişməsi” layihəsi reallaşmır?! Paşinyanın bu layihəsini müxtəlif güclər dinləyir, amma real baxmırlar. Çünki Ermənistan nə qədər

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova əlavə etdi ki, bu gedişlə həqiqətən də Ermənistan dalan ölkə kimi yoluna davam edəcək və onların tranzit ölkəyə çevrilmə arzuları gözləndirə qalacaq. Təhlilçi açıqladı ki, Prezident belə də sonuncu dəfə İrəvanı xəbərdar etmiş oldu: “Bundan Paşinyan kabineti nəticə çıxarmalıdır. Əgər blokada olan nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması reallaşmasa, Rusiyanın Ermənistanı sıxması, onların Moskvadan asılılığı davam edəcək. Paşinyan Rusi-

Fidandan dəhliz açıqlaması

Tədarük zənciri və bölgəmizdə baş verən münaqişələr Qafqazı, Türkiyəni, yeni Orta dəhlizi ən etibarlı iqtisadi və ticari güzərgah halına gətirib. Türkiyə XİN rəhbəri Hakan Fidan Ankarada keçirilən Ankarada Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistan arasında II üçtərəfli görüşün açılış mərasimində çıxışı zamanı bildirib. O qeyd edib ki, enerji böhranı Qafqazın, Mərkəzi Asiya geostратеji önəmini artırır və Türkiyəni enerji mərkəzinə çevirir.

EMİL,
“Yeni Müsavat”

Aİ Rusiyaya qarşı yeni sanksiyalar hazırlayır: 15 bank...

Avropa İttifaqı (Aİ) Rusiyaya qarşı 16-cı sanksiya paketi çərçivəsində 15 bankı SWIFT sistemindən çıxarmağı nəzərdən keçirir. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumatı “Bloomberg” yayıb.

Bundan əlavə, yeni sanksiyalar Rusiya alüminiumunun idxalına mərhələli qadağanı da əhatə edə bilər. Agentliyin bildirdiyinə görə, tam embarqo bir il ərzində qüvvəyə minə bilər.

Musavat.com

məqam da var: hətta Ermənistan qlobal mahiyyət daşıyan Zəngəzur dəhlizinə xarici təsir dairələrinin tələbi ilə razılaşmasa belə, Azərbaycanın bir hissəsi olan Naxçıvana Qərbi Azərbaycan ərazisindən maneəsiz keçid verməyə BORCLUDUR! Mühüm məsələ odur ki, həmin torpaqlar tarixi Azərbaycan ərazisidir və prezidentin qeyd etdiyi kimi, Qərbi Azərbaycanı cəmi 100 il öncə sovet hakimiyyəti cinayət yolu ilə Ermənistanla verib. Buna rəğmən bu gün Ermənistan torpaq iddiamız yoxdur, ancaq maneəsiz keçid almaq haqqımız var. Ermənistan bunu könüllü etməsə, buna onu necə məcbur edə bilərik? Yollar hansılardır?

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası Ali Məclisinin sədri Felmar Ələkbərlı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Prezident Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Ermənistanla kifayət qədər aydın ismarışlar

dim atmağa məcbur olacaq”.

Partiya rəsmisi dəhlizin açılmasının İrəvan üçün iqtisadi dividendləri olacağını vurğuladı: “Habelə Türkiyəyə və Avropaya çıxış açılacaq. Ermənistan həm Azərbaycandan keçməklə Rusiyaya mallarını göndərəcək, həm də Türkiyə ilə quru sərhədləri işə düşəcək. Məgər bunu anlamamaq çox çətin-dir? Görünür ki, kənar təsirlər Paşinyanı fikrindən daşındırır. Xüsusən də dəhlizi Rusiyanın nəzarətinə vermək istəmədikləri üçün bu iş yubanır. Cənab Prezident isə əminliklə dedi ki, Azərbaycandan Azərbaycana keçid təmin olunmalıdır. Məncə, bu düşünün çözülməsində Ermənistanla siyasi-diplomatik təzyiqləri artırmaqlıq. Bakının əlində təzyiq nə qədər var”.

Milli Cəbhə Partiyasının başqan müavini Məhəmməd Əsədullazadə hesab edir ki, Prezident İlham Əli-

Azərbaycanla razılığa gəlməyəcəksə, belə bir layihə baş tutmayacaq”. **Partiya funksioneri hesab edir ki, Türkiyə Zəngəzur dəhlizinin açılması üçün Ermənistanla danışıqlar aparır:** “Suriyada Türkiyənin MİT rəhbəri İbrahim Kalın Ermənistan XİN müavini ilə görüşərək, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı təkliflər verib. Prezident İlham Əliyev də Ermənistanla müxtəlif kanallar vasitəsilə xəbərdarlıqlar edir. Hələ ki Paşinyan bununla bağlı obyektiv mövqe ortaya qoymayıb”.

Nə Azərbaycan, nə də Türkiyə Ermənistanın “Sülh kəsişməsi” layihəsini qəbul etməyəcək. Azərbaycan Naxçıvanla birləşəcək İran ərazisindən yolu inşa edir. Bu yol işə düşdükdən sonra Ermənistan rəhbərliyi Zəngəzur dəhlizinin açılmasına razı olacaq. İtirən tərəf məhz Ermənistan olacaq.

yanın təsirini azaltmaq üçün bu layihələrin icrasına başlanmalıdır. Amma Avropa Birliyi Paşinyana icazə vermir ki, Rusiya Zəngəzur dəhlizinə nəzarət etsin. Problem bu məsələdən qaynaqlanır. O zaman Ermənistan iqtisadiyyatı Rusiyanın təsirindən necə çıxaracaq? Azərbaycan yaxşı təklif irəli sürür, İrəvan dəyərləndirə bilmir”. Siyasi analitik 10 noyabr sənədinin imzalanmasından təxminən 5 ilə yaxın vaxt keçdiyini, bu müddətdə 9-cu bəndin yerinə yetirilmədiyini yada saldı: “Yeganə müddədir ki, icra olunmur. Azərbaycan Ermənistanla təzyiqləri gücləndirməklə buna nail ola bilər”.

Erməni politoloq Stepan Danielyan isə o qənaətdədir ki, Ermənistanla qarşı növbəti tələb Zəngəzur dəhlizinin açılması, daha sonra azərbaycanlıların Ermənistanla köçürülməsi olacaq. Onun fikrincə, Paşinyan “oportu-

nist” olduğu üçün onun aparıcı siyasət Ermənistan dövlətçiliyinin itirilməsi ilə nəticələnləndirəcək: “Paşinyan hökuməti tək qalıb, onun yeganə ümidi Türkiyə və Azərbaycandır”. Xatırladaq ki, İkinci Qarabağ müharibəsinin sonucu olaraq imzalanan Dağlıq Qarabağ atəşkəs bəyanatının 9-cu maddəsində Azərbaycanın qərb bölgələri ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsini təmin edəcək dəhlizin qurulması qeyd olunur. Zəngəzur dəhlizinin Bakıdan başlayaraq Horadizə qədər olan Azərbaycan hissəsi tamamlanmaq

EMİL SALAMOĞLU,
“Yeni Müsavat”

Dünya çempionu üzərində qələbə

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Saat 12-yə olan məlumatda MSK 17 faiz seçici aktivliyindən bəhs etmişdi, lakin mən bunu təvazökarlıq kimi qiymətləndirirəm. Əslində seçki məntəqələrində əhali sıxlığı, basabas vardı, bəzi məktəblər pik vaxtının “28 May” metrosunu xatırladırdı. Yüz minlərlə insan bələdiyyə seçkisində səs vermək üçün can atırdı, buna fürsət tapmayanlar isə - axı məntəqə axşam saat 7-də bağlanmalıdır - binaların önündə əyləşib ağlaşırdılar. Mən hələ belə aktiv seçki görməmişdim. Sevincirici haldır ki, aktivlik hər seçkidə daha da artır. Yəqin növbəti dəfə 200 faiz aktivlik olar. Təbrik edirəm. Bütün bələdiyyə üzvlərinə zibil pulunu vaxtında toplamağı arzulayıram.

Mövzumuz isə bu deyil. Təzəlikcə özbək futbolçu Abduqodir Xusanov İngiltərə peşəkar futbol liqasına, ünlü “Mançester Siti” klubuna 4 illiyə transfer olundu. 40 milyon avroya. Xusanovun müdafiəçi olduğunu nəzərə alsaq, yə-tərincə yaxşı qiymətdir.

Bir türk oğlunun dünyada tanınmasına sevinirəm, ancaq öz liqamızdan niyə belə oyunçular çıxmır? Ən bərkge-dən oyunçumuz Almanyanın ikinci liqasında oynayır. Özbəklərdən isə hətta İtaliyanın “Roma” klubunda forma ge-yən olub (Eldor Şomurodov). Həmçinin Özbəkistanın 23 yaşa qədər milli futbol komandası 2023-cü ildə Asiya çempionu olub, özü də bütün turnir boyu qapısından cəmi 1 top buraxmaqqla. Bizim 23 yaşlılar isə bəlkə də bütün tarixləri boyu 23 qol vurmayıblar.

Niye bizim futbol bu gündədir? Niye biz hansısa azərbaycanlı dünyə liqalarına çıxması münasibətiylə təbrik etmək yerinə, “hansı oyunda dava düşüb”, “Qurban qurban gedəcəkm”i tipli diskussiyalar açmağa məcburuq? Axı Azərbaycan və Özbəkistan eyni rejimin - SSRİ-nin bətnindən çıxıb, eyni vaxtda müstəqil olmuşuq, start vəziyyətimiz fərqli deyildi. Amma nisbətən nüfuzlu Avropa liqasında oyunçumuz da, deyəsən, elə SSRİ vaxtından qalma, 1990-cı illərin əvvəlində İspaniyada oynamış Vəli Qasimov olub. Vəssalam, şüttəmam.

Əvəzində futbol federasiyamıza başçılıq (bəlkə “kolxoz sədri” yazmaq daha uyğundur) edənlər Avropada yaxşı pul oynadıblar, varlanıblar, hallanıblar. Bunun özü də tragikomediya ki, biz futbolçularımızdan çox, federasiya müdirlərimizin fəaliyyətini izləmişik.

Tək futboldurmu? Yenə özbəklərdən misal çəksek, bu saat beynəlxalq şahmat federasiyası FİDE-nin dünya reytingində, kişilər arasında ilk yüzlikdə neçə özbək şahmatçı var, bilirsinizmi? 5 nəfər! Adbaad yazıram: Nodirbek Abdusattarov (6-cı yer), Cavohir Sindarov (37), Rüstəm Qasımcanov (45), Şamsiddin Vohidov (52), Nodirbek Yakubbəyov (67). Həmişə güclü şahmat ənənələri ilə seçilən Azərbaycandan isə ilk 100-lükdə cəmi 3 idmançı qalıb, onlardan ən yaxşı göstəricili Şəhriyar Məmmədov isə 21-ci yerdədir. Məmmədovun bir zamanlar yazdığı “Artıq laqeyd münasibətdən bezmişəm” məzmunlu məktub kimin yadındadır? Yəqin heç kimin. Yaddan çıxmasa, tə-nəzzülə uğramazdıq ki.

Əslində mənasız bir mövzu açdığımı anlayıram və də-yərli oxuculardan üzr istəyirəm. Çünki bizim idman başbirlənlərini uğursuz saymaq olmaz. Onlar çox güclüdür, etiraf edək. Misal istəyirsinizsə, yazıram: Rafael Ağayevin başına gələnələr.

Karateçi. 6 dəfə dünya çempionu olub. 11 dəfə Avropa çempionu olub. Olimpiadada gümüş medalı da var. Yalan olmasın, adamın medallarını daşımağa “KamAZ” lazımdır. Ancaq bizim idman memurları Ağayevi elə fəndə saldılar, nə cür zərbə vurdularsa, tatamıdan uçub qırağa düşdü. Federasiyada vitse-prezidentlikdən istefa verdi, deyir mə-aşsız qalmışam, bəlkə ümumiyyətlə Azərbaycandan çıxıb gedəcəyəm.

Mənə birçə o qaranlıqdır ki, Rafael Ağayevi “döymüş” bu adamlar, idmanımızın müdirləri turnirlərə niyə özləri getmir? Yəqin şərait yaradan yoxdur.

Ya da ola bilər hamısı bələdiyyə seçkisindədir.

Rusiya ilə Azərbaycan arasında diplomatik müstəvidə gərginlik və “soyuq müharibə” davam edir. Məlumdur ki, yanvarın 28-də Rusiyanın Azərbaycandakı fəv-qələdə və səlahiyyətli səfiri Mixail Yevdokimov Xarici İşlər Nazirliyinə dövlət olunub.

Görüş zamanı Rusiya mətbuatında, eləcə də Rusiyanın bəzi rəsmi dairələri tərəfindən dezinformasiya xarakterli, ölkəmizi hədəf alan yazıların dərc olunması, reportajların yayımlanmasının anlaşılmazlıq yaratdığı, bunun Azərbaycan Respublikası və Rusiya Federasiyası arasında Müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında Bəyannamənin məzmun və ruhuna zidd olduğu diqqətə çatdırılıb. Azərbaycan Hava Yollarına məxsus təyyarənin faciəvi şəkildə qəzaya uğraması ilə bağlı ilkin təhqiqatın nəticələrinin məlum olduğu, istintaqın yekunlaşdırılması üçün iş aparıldığı, qəza ilə bağlı Rusiya tərəfindən gözləntilərimizin açıq şəkildə bəyan edildiyi xatırlanıb.

Yerli mətbu orqanlarda “Rus evi” ilə bağlı məlumata gəldikdə, bunun rəsmi möv-qe olmadığı, bu kimi təşkilatların ölkəmizin ərazisində fəaliyyətinin qarşılıqlı prinsipinə əsaslandığı və qanunvericiliyin tələblərinə uyğun aparılmasının vacib olduğu bildirilib. Qeyd edək ki, bir gün əvvəl də Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri bu ölkənin Xarici İşlər Nazirliyinə dövlət olunmuşdu. Səfir Rəhman Mustafayevi nazir müavini Mixail Qaluzin qəbul etmişdi və Azərbaycan mətbuatında Rusiya ilə bağlı əsassız ittihamlar dərc edildiyini bildirmişdi. Bunun ardınca Bakıdakı rus səfirin çağırılması və ona adekvat cavab verilməsi hazırda münasibətlərdəki problemlərdən qaynaqlanır. Azərbaycanın tələbi sadədir - təyyarəmizin vurulmasına görə günahkarlar məsuliyyətə cəlb edilsin və zərərçəkənlərə təzminat ödənilsin. Ancaq həm rəsmi səviyyədə səslənən tələbimizə, həm Azərbaycan mediasında əsaslı tənqidlərin yer almasına Moskva təzyiqlə cavab verir, səfirimizi çağırır ultimatum dilində danışır.

Bu mövzuda Azpolitika.info yazıb ki, son dövrlər Azərbaycan mətbuatında Rusiyanın ünvanına səslənən haqlı tənqidlər, deyəsən, hədəfə deyib. “Kremlin bu tənqidlərə verdiyi reaksiya isə daha çox “Soğan yeməmişən, için niyə göynəyir” məsələsinə uyğun gəlir. Qatığa

Bakı Kremlin demarşını özünə qaytardı - Rusiya bunu etməsə...

Moskvaya cavab olaraq rus səfirin XİN-ə çağırılması ilə diplomatik gərginlik yüksəldi, Azərbaycan və Qazaxıstan açıqlamalar yaydı; deputat: “Kompensasiya ödəniləcəksə, o zaman gərginlik aradan qalxacaq”

qara deməyə” adət edən və bütün tərəfdaş hesab etdiyi ölkələrdən də buna “amin” deməyi tələb edən Rusiyanın Azərbaycan səfirinə nota verməsi bir tərəfdən siyasi-diplomatik həyasızlığın, digər tərəfdən də acizliyin göstəricisidir. Çünki Azərbaycan mətbuatında Rusiyaya qarşı haqlı tənqidlərdən “içi göynəyən” Kreml nədən-sə Rusiya mediasında, mərkəzi telekanallarda uzun illərdə davam edən, Azərbaycan təyyarəsinin vurulmasından və rəsmi Bakının buna məntiqi reaksiyasından, etirazlarından sonra daha da şiddətlənən və hətta təhqir həddinə çatən anti-Azərbaycan təbliğatını görmür”, - deyərək əlavə edib.

“AZAL-a məxsus təyyarənin qəzaya uğraması - səbəblərinin araşdırılmasının nəticələri barədə məlumat yaxın vaxtlarda ictimaiyyətə təqdim oluna-cacaq”. Bu barədə Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev TASS-a bildirib: “Azərbaycanın müvafiq qurumları AZAL-ın sərnəşin təyyarəsinin Aktau şəhəri yaxınlığında qəzaya uğramasının səbəblərini araşdırmaqda davam edir. Hesab edirik ki, yaxın vaxtlarda tərəfdaş dövlətlərlə birlikdə bu məsə-

lə ilə bağlı ictimaiyyətə ətraflı məlumat verəcəyik”. Qazaxıstanın Baş Prokurorluğu isə Azərbaycan Hava Yollarına (AZAL) məxsus sərnəşin təyyarəsinin Aktau şəhəri yaxınlığında qəzaya uğramasının səbəblərini araşdırmaqda davam edir, istintaqa daha təcrübəli əməkdaşlar cəlb olunub. Qazaxıstan baş prokurorunun müavini Qalimjan Koygeldiyev deyib ki, istintaq davam edir, ən təcrübəli əməkdaşlardan istintaq qrupu yaradılıb, ekspertizalar təyin edilib. “Bildiyiniz kimi, asan məsələ deyil. Nəticələri gözləyirik”, - Koygeldiyev bildirib.

Deputat Arzuxan Əlizadə “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, bu gərginliyin yaranmasına rəsmi Moskva səbəbkardır: “2022-ci ilin fevralında strateji müttəfiqlik bəyannaməsi imzalandı, sonrakı dövrdə sülhməramlı kontingent bölgəni vaxtından tez tərk etdi, tərəflər arasında qarşılıqlı əlaqələr yüksək səviyyədə inkişaf etməkdə idi, Rusiya liderinin ötən ilin yayında Bakıya səfəri olmuşdu, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq davam etdirilirdi, yeni münasibətlərdə hər şey normal gedirdi. Təəssüflər olsun ki, təyyarəmizin vurulması bu əlaqələri korladı. AZAL-a məxsus mülki hava gəmisi-nin vurulması artıq təsdiq olunub və “qara qutular”dakı

məlumatlar da tezliklə açıqlanacaq. Faktiki olaraq, təyyarəmiz hava hücumundan müdafiə sistemi ilə vurulub, sonra cinayətin izinin itirilməsi üçün enişinə icazə verilməyib. Sadəcə, bu hadisədən sonra Rusiyadan obyektiv, humanist addım görmürük”.

Deputat vurğuladı ki, əksinə, rus mediasında böhtan xarakterli məlumatlar tirajlanır, Azərbaycan ittiham olunur, Rusiya rəsmiləri də bizi qane etməyən mövqə sərgiləyirlər: “Azərbaycan həqiqətin üzə çıxmasını tələb edir, qarşı tərəf isə günahını boynuna almaq istəmir. Əgər hadisəyə obyektiv qiymət veriləcəksə, kompensasiya ödəniləcəksə, o zaman gərginlik də aradan qalxacaq. Azərbaycan Prezidenti bəyan edib ki, haqlı tələbimizdən geri çəkilməyəcəyik. Bizim bu məsələləri beynəlxalq müstəvidə qaldırmaq və haqqımızı istəmək hüququmuz var”. Xatırladaq ki, dekabrın 25-də Azərbaycan Hava Yollarına məxsus Bakı-Qroznı reysini həyata keçirən Embraer sərnəşin təyyarəsi Qazaxıstanın Aktau şəhəri yaxınlığında qəzaya uğrayıb. Təyyarədə 5 ekipaj üz-vü olmaqla 67 nəfər olub. Qəza nəticəsində Azərbaycan, Rusiya və Qazaxıstan vətəndaşları daxil olmaqla, 38 nəfər həyatını itirib.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Avropa İttifaqının (Aİ) Ermənistandakı müşahidə missiyası faktiki olaraq burada beynəlxalq normalara zidd fəaliyyət göstərir və üstəlik müddətini uzatmaq, miqyasını genişləndirmək üçün cəhədlər göstərir.

Missiya üzvləri növbəti dəfə Qazax istiqamətində peyda olub. Hərbi-casus şəbəkəsinin üzvlərinə məxsus iki avtomobil Azərbaycanla şərti sərhədlər istiqamətində müşahidələr aparırlar. "Binokl diplomatiyası"nın nümayəndələrinin Zəngilan istiqamətində də fəaliyyətini aktivləşdirdiyi məlum olub. Ermənistanla Azərbaycan arasındakı şərti sərhəddə yerləşdirilən Aİ-nin müşahidə missiyasına məxsus maşın karvanının sərhəddə doğru irəlilədiyi Azərbaycan tərəfdən sonadək izlənilib. Qeyd edək ki, missiya ilə bağlı dəfələrlə Azərbaycan tərəfi narazılığını bildirib, onun Azərbaycanla razılaşdırılmadan fəaliyyət göstərdiyini bəyan edib.

Yazı çapa hazırlanarkən məlum oldu ki, Aİ missiyasının ömrünün uzadılması barədə qərarın qəbulu yaxın saatlarda reallaşacaq. "Əgər son dəqiqə sürprizləri olmasa, səfirlər Avropa Birliyinin mülki missiyasının daha iki il, 2027-ci il fevralın 19-dək Ermənistanda qalması layihəsini təsdiq edəcəklər". Publika.az xəbər verir ki, bunu "AzadlıqRadiosu"nun Avropa üzrə redaktoru Rikard Jozvik bildirib. Qərar layihəsinə əsasən, müşahidəçilərin tərkibi və sayı dəyişməz qalacaq: 165 beynəlxalq müşahidəçi və Ermənistandan 44 əməkdaş. Missiyanın müşahidə zonası, rəsmi açıqlamaya görə, Naxçıvan bölməsi də daxil olmaqla, bütün Ermənistan-Azərbaycan sərhədi boyunca uzanacaq. Bu addım onu deməyə əsas verir ki, Ermənistan sülh müqaviləsini imzalamaqda maraqlı deyil. Çünki Bakı sərhədlərdə üçüncü qüvvənin olmasını istəmir. Öncə İrəvanın bu haqlı tələbi qəbul edəcəyi gözlənilirdi. Amma görünür, Brüssel-dən gələn əmrədən sonra İrəvan geri çəkilib. Yeri gəlmişkən, imzalanma mərasimi məhz Brüsseldə baş tutacaq.

Fevralda müddətin uzadılacağı gözlənilir. Avropa İttifaqının Ermənistandakı müşahidə missiyası son günlərdə aktivləşib və sərhədimizə gələrək müşahidələr aparır. Görünən budur ki, missiya öz mövcudluğunu qorumaq, burada guya lazım olduğu görüntüsünü yaratmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxır. **Deputat Azər Badamov deyib ki, müşahidə missiyasının müddəti fevral ayının sonunda bitəcək:** "Buna görə də onlar son günlər aktivlik nümayiş etdirərək müddətlərini uzatmaq üçün özlərinin lazımlı olduğunu nümayiş etdirirlər. Əslində onlar heç ki-

Aİ missiyasının sərhəddə təxribat törətmək istəyi - Bakıdan xəbərdarlıqlar

Ermənistan rəhbərliyi ölkəsini yenidən təhlükəli oyunlara meydan edir; sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı davam edən proses rəsmi İrəvanın birtərəfli qərarları səbəbindən təxirə düşə bilər

Deputat: "Yaz aylarından etibarən Ermənistandakı revanşist müxalif qüvvələrin də hərəkətə keçəcəyi..."
Politoloq: "Ermənistan buna gedərsə, Azərbaycan birtərəfli şəkildə sülh gündəliyini dondurmalıdır"

mə lazım deyillər və onların olmasının ancaq ürək bulandırmaqdan başqa bir təsiri, nə də Ermənistana xeyri yoxdur. Sülh müqaviləsinin imzalanması üçün tələblərimizdən biri həm də Aİ-nin müşahidə missiyasının fəaliyyətinin dayandırılmasıdır. Hesab edirəm ki, Ermənistan rəhbərliyi ağılı başa yığacaq və regiona sülhün gəlməsini əngəlləyən qurumların ləğv olunması üçün qətiyyət nümayiş etdirəcək. Çünki regiona sülhün gəlişi Ermənistan hamıdan çox lazımdır".

Rəsmi Bakının məsələ ilə bağlı xəbərdarlıqları ortadadır. Dövlət başçımız bir neçə dəfə özünün prinsipial mövqeyini elan edib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ötən ilin 14 oktyabrında Belçika Krallığının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Julien de Freponun etimadnaməsini qəbul edərkən bildirmişdi ki, Avropa İttifaqı əvvəllər olduğu kimi, Ermənistan-Azərbaycan sülh məsələsində neytrallıq saxlamalıdır. Sitat: "Belə ki, Avropa İttifaqı torpaqlarımızın işğalı dövründə bu məsələdə heç vaxt fəal olmamışdır. Bizim bununla bağlı o dövrdə Avropa İttifaqına və Avropa institut-

larına xeyli sayda müraciətlərimiz belə cavablandırılırdı ki, bu məsələ ilə Minsk Qrupu məşğul olur, Avropa İttifaqının bu məsələyə aidiyyəti yoxdur. Hazırda isə Avropa İttifaqının bu məsələyə fəal cəlb olunduğu görünür. Lakin əfsuslar olsun ki, Brüsseldə, Avropa İttifaqının mənzil-qərgahında bəziləri tərəfkeşlik edirlər. Bu, qeyri-məhsuldar bir mövqedir, yalnız etimadsızlıq yaradır və Avropa İttifaqını normalaşma prosesindən təcrid edir. Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, əgər mümkündürsə, mən belə bir tövsiyə edərdim ki, Avropa İttifaqı və Azərbaycan əməkdaşlığının davam etdirilməsi naminə Fransanın yolu ilə gedilməsin, özlərini Fransanın təsirinə salmasınlar".

Prezident onu da bildirmişdi ki, Prezident İlham Əliyev onu da vurğulamışdı ki, Azərbaycan-Avropa İttifaqı münasibətlərində etimadsızlıq yaradan məsələlərdən biri də sərhəddə dırnaqarası "Avropa müşahidəçilər missiyasının" müddətinin bizim razılıq olmadan, hətta bizimlə məsləhətləşmədən uzadılmasıdır. "Buna nə ehtiyac var idi?! 2022-ci ilin oktyabrında Praqda Azərbaycan ona ra-

zılıq vermişdi ki, bu missiya 2 ay orada qalsın və istefaya çıxmış məhdud sayda hərbi zabitlərdən ibarət olsun. Lakin bu missiyanın müddəti uzadıldıqda bizimlə heç kim məsləhətləşmədi. İndi də əlavə müddətə uzadılması istiqamətində müzakirələr aparılır. Missiya üzvlərinin davranışı, necə deyirlər, "binokl diplomatiyası" heç cür qəbul edilməz və hər hansı bir normal siyasi mədəniyyət standartlarından kənar idi", - Prezident etirazını ifadə etmişdi. Dövlətimizin başçısı onu da bildirmişdi ki, biz Avropa İttifaqı ilə təmaslarda bu məsələni qaldıracağıq.

Bütün bunlardan sonra Ermənistanın birtərəfli qaydada qəbul etdiyi qərar onun sülhdən imtinasının növbəti dəfə aydın təzahürüdür və şübhəsiz ki, gərginliyi tətikləyir. Beləliklə, Ermənistan rəhbərliyi ölkəsini yenidən təhlükəli oyunlara meydan edir. Bu da o deməkdir ki, sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı davam edən proses rəsmi İrəvanın birtərəfli qərarları səbəbindən təxirə düşə bilər. Bəs ekspertlər nə düşünür, missiya öz maraqları üçün bu ərəfədə Ermənistanı təxribatlar törətməyə vadar edə bilərmə? Bu baş verərsə, məsuliyyət kimindir?

Deputat Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Avropa İttifaqının, legitimliyini çoxdan itirmiş qondarma "müşahidə" missiyasının Ermənistandakı mövcudluğunun davam etdirilməsi ilə bağlı rəsmi İrəvanın mövqeyi aydındır: "Nikol Paşinyanın missiyanın mövcudluğunu delimitasiya prosesi ilə əlaqələndirməsi də bunu təsdiqləyir. Rəsmi İrəvan Azərbaycanın Aİ missiyası ilə bağlı haqlı və əsaslı təklifinin qarşılığında, faktiki yarımhərbi təsisatın ərazini tədricən, delimitasiya prosesinə uyğun olaraq tərk etməsi təklifi ilə çıxış edib. Yeni bu, o deməkdir ki, "müşahidə" missiyası sərhədin, yalnız delimitasiya olunan hissəsindən çəkiləcək və Ermənistan-Azərbaycan sərhədlərini delimitasiya prosesi tam başa çatdıqdan sonra tərk edəcək. Azərbaycan-Ermənistan sərhədlərinin uzunluğu 1007 km-dir. İndiyədək 1007 kilometr, sadəcə 13 km-ə qədər delimitasiya və demarkasiya edilib. Əgər 13 km-lik bir hissənin razılaşdırılmasına, az qala bir neçə il sərf olunubsa, yerdə qalan 9994 kilometrlik hissəyə nə qədər vaxt sərf oluna bilər? Bununla bağlı konkret vaxt dilə gətirmək mümkün deyil".

E.Mirzəbəyli qeyd etdi ki, relyefi və ziddiyyətləri nəzərə alsaq, proses illər apara bilər: "Deməli, Ermənistan hazırda Aİ-nin qondarma və yarımhərbi missiyasının sərhəd bölgəsini tərk etməsində maraqlı deyil, çünki bu təsisat İrəvana delimitasiya prosesində təzyiq aləti kimi lazımdır. Məhz bu səbəbdən, qondarma missiyanın "müddətinin uzadılması" ilə bağlı addım atılacaq. Bu isə o anlama gəlir ki, qondarma missiyanın mövcudluğunu davam etdirdiyi müddətdə sülh müqaviləsi imzalanmayacaq. Təxribatların isə sərhədin delimitasiya olunacaq növbəti hissəsi ilə bağlı müzakirələrin yekun mərhələyə yaxınlaşacağı zaman kəsiyində baş verə biləcəyi ehtimalı daha çoxdur. Yaz aylarından etibarən Ermənistan-dakı revanşist müxalif qüvvə-

lərin də hərəkətə keçəcəyi, ritorikanın sərtləşəcəyi, alternativ revanşçı "hərəkətlərin" yarana biləcəyi gözlənilir".

Milli Cəbhə Partiyasının başqan müavini, siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadə şübhə etmir ki, Avropa İttifaqının Azərbaycan və Ermənistan sərhədində mülki missiyası deyil, bu, kəşfiyyət missiyasıdır: "İki dövlət arasında ikitərəfli danışıqlar gedirsə, delimitasiya və demarkasiya prosesi üzrə komissiya varsa, belə bir müşahidə missiyasına ehtiyac yoxdur. Avropa İttifaqı çalışır ki, fevraldan sonra iki il müddətində fəaliyyətini davam etdirdirsin. İttifaq Nikol Paşinyana da təzyiqlər edir. Azərbaycanla Ermənistan sərhədində nisbi sakitlikdir. Amma Avropa İttifaqının mülki missiyası hər gün patrul həyata keçirir və bunu nümayişkarənə etməklə, bir növ böhran olduğu görüntüsünü yayır. Çalışırlar ki, sərhəddə təxribat olsun. Xüsusilə Fransa burada maraqlıdır. Bununla da əsas yaratmağa çalışırlar ki, vaxt uzansın. Əgər mandat uzansa, bu, sülh danışıqlarına kölgə salmış olacaq. Onların fəaliyyəti sülhə xidmət etmir və prosesləri sabotaj edir". **Ekspert xatırlatdı ki, Avropa İttifaqının xarici siyasət və təhlükəsizlik üzrə Ali Komissarı regiona gələcək:** "O, Azərbaycan və Ermənistanda səfərdə olacaq. Azərbaycan bununla bağlı etiraz etməlidir. Ermənistan baş naziri də bu məsələdə öz mövqeyini ortaya qoymalıdır. Kənar güclərin şərti sərhəddə fəaliyyəti yalnız onların öz geosiyasi maraqlarına xidmət edir. Avropa İttifaqı ilə Ermənistan arasında mantadın uzadılması ilə əlaqədar razılaşma əldə olunarsa, ciddi siyasi gərginliyə gətirib çıxaraçaq. Ermənistan hakimiyyəti öz siyasi iradə ortaya qoymalıdır. Gürcüstanla sərhəddən İrana kimi sərhədin müəyyənləşdirilməsi razılaşdırılıb. Ona görə də mandatın uzadılmasına ehtiyac yoxdur. Ermənistan buna gedərsə, Azərbaycan birtərəfli şəkildə sülh gündəliyini dondurmalıdır".

Q.E.PASASOY, "Yeni Müsavat"

Overçuk: “Sərhədlərin demarkasiyasında yaxşı irəliləyiş əldə olunub”

Moskva Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası məsələsində yaxşı irəliləyiş olduğunu qeyd edir.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk deyib.

O qeyd edib ki, Rusiya Bakı ilə İrəvan arasında iki ölkənin Gürcüstanla sərhədlərindən başlayaraq cənuba doğru delimitasiya və demarkasiya prosesinə başlamaq haqqında razılaşmaları alqışlayır.

“Çox böyük, yaxşı irəliləyiş əldə olunub. Sərhədin bir hissəsi delimitasiya və demarkasiya olunub. İndi onlar (Azərbaycan və Ermənistanın baş nazirlərinin müavinləri Şahin Mustafayev və Mqer Qriqoryan - red.), bildiyimə görə, bu yaxınlarda görüşüblər. Biz bu cür təmasları və bu cür birgə işi həmişə alqışlamışıq, çünki bu, şübhəsiz ki, regionun sabitliyinə kömək edəcək”, - Overçuk vurğulayıb.

Bəzi beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycana qarşı növbəti dəfə hücumu keçiblər. “Freedom House”, “Amnesty International”, “Human Rights Watch” və onların yedək qurumları ard-arda bəyanatlar yayırlar.

İnsan hüquqlarını pozmaqda suçlamalarında ən dəhşətli məqam ermənilərə bağlıdır.

“Human Rights Watch” təşkilatı antiterror əməliyyatından sonra ölkəmizdən köçüb getmiş ermənilərin qayıdışına şərait yaradılmasına məsələsini ortaya atıb.

Bu cür ittihamların arxasında nə dayanır? Bir mənası olacaqmı?

Qeyd edək ki, Qərbi Azərbaycan İcması məsələ ilə bağlı bəyanat yayıb. Bəyanatda bildirilir: “Özünü insan hüquqlarının müdafiəçisi adlandıran “Human Rights Watch” təşkilatı dünyada insan hüquqlarının vəziyyətinə dair illik hesabat dərc edib. Hesabatın Azərbaycana dair hissəsində çoxsaylı böhtanlarla yanaşı ölkəmizdən köçüb getmiş ermənilərin qayıdışına şərait yaradılması məsələsi qaldırılır. Lakin, Ermənistanla dair hissədə oradan qovulmuş azərbaycanlıların qayıdışı barədə bir kəlmə də olsun bəhs edilmir.

Hesab edirik ki, bu, “Human Rights Watch” təşkilatı tərəfindən Azərbaycan xalqına etnik və dini əsasda ayrı-seçkilikdir. İrqi ayrı-seçkilik hər bir halda qə-

buledilməkdir. Bu ayrı-seçkiliyi özünü insan hüquqlarının müdafiəçisi kimi qələmə verən təşkilatların həyata keçirməsi isə insan hüquqlarına iqiqat ağır zərbə vurur. Ələlxüsus, xatırladaq ki, bu hesabatın dərc edilməsindən az əvvəl, keçmiş prezident Levon Ter-Petrosyanın Ermənistanın qərbi azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləməsinin dövlət siyasəti olduğunu təsdiq edən çıxışı yayılmış və biz bu barədə “Human Rights Watch”-a xüsusi müraciət ünvanlamışdıq.

Biz “Human Rights Watch” təşkilatı və onun arxasında duran qüvvələrdən insan hüquqlarından siyasi alət kimi istifadə etməyi, azərbaycanlılara qarşı irqi ayrı-seçkiliyi və Ermənistanın etnik təmizləmə siyasətinə dəstəyini dayandırmağı tələb edirik”.

Mövzu ilə bağlı **Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə** “Yeni Müsavat”-a danışib. Hüquq müdafiəçisi qeyd edib ki, beynəlxalq insan haqları təşkilatları, o cümlədən “Freedom House”, “Amnesty International”, “Human

Rights Watch” və bu kimi digər qurumlar artıq müstəqil və bitərəf təşkilatlar kimi fəaliyyət göstərmirlər: “Onlar siyasiləşmiş strukturlara çevriliblər və müəyyən dövlətlərin siyasi hakimiyyətlərinə, eləcə də bu hakimiyyətlər tərəfindən yaradılan bəzi qurumlara tabe olurlar.

Bu təşkilatların maliyyə-

dağılanda, mülki şəxslər məhv ediləndə, Arayıq Arutunyan kimi şəxslər “Bəli, bu əmri mən vermişəm” deyən zaman səs çıxarmayanlar, indi həmin canilərin azadlığa buraxılması üçün əllərindən gələni edirlər, bəyanatlar verirlər, onları siyasi məhbus kimi təqdim etməyə və əsir kimi qiymət-

lərində 20-30 ildən artıq Azərbaycan xalqına qarşı terror törədiblər, xalqımıza qarşı silahdan istifadə ediblər, insanları kəndlərdən qovublar, kəndləri yandırblar. Ona görə də gedənlər düşündülər ki, artıq onların xalqımızın arasında yaşamağa nə hüquqi, nə də mənəvi haqları

da Qərbi Azərbaycandan zorla qovulmuş soydaşlarımızın da geri dönüşü üçün şərait yaradılmalıdır.

Qaldı ki, bu cür təşkilatlara, onların bəyanatlarına əhəmiyyət vermək lazım deyil. Çünki onlar, qeyd etdiyim kimi, Ermənistan və ermənilər bizim kəndlərimizi, şəhərlərimizi raket atəşinə tutanda, mülki insanları məhv edəndə həmişə susmağa üstünlük veriblər. İndi isə dilləri açılıb, Azərbaycana təzyiq göstərmək üçün ağlılarına gələn bəyanatları səsləndirirlər.

Hesab edirəm ki, bu bə-

Beynəlxalq təşkilatların

Azərbaycana “yanvar hücumu” - qərəz...

Çingiz Qənizadə: “Bu bəyanatların heç iki qəpiklik dəyəri yoxdur”

Elxan Şahinoğlu: “Təzyiqlərin əksəriyyəti Azərbaycanın torpaqlarını azad etməsi və suverenliyini bərpa etməsini həzm edə bilməməkləri ilə bağlıdır”

ləşmə mənbəyi haradandırsa, sifarişlər də oradan gəlir. Təəssüf ki, onları maliyyələşdirən dövlətlər uzun illərdir Azərbaycana qarşı qərəzli mövqe sərgiləyiblər. Bu, təkcə 30 illik işğal dövründə deyil, həm də torpaqlarımızı işğaldan azad eddimiz və antiterror tədbirləri həyata keçirdiyimiz dövrlərdə də müşahidə olunub.

Həmin dövlətlər və təşkilatlar Azərbaycana qarşı yalnız qərəzli bəyanatlarla kifayətlənməyib, eyni zamanda bu məsələləri BMT Təhlükəsizlik Şurasının gündəliyinə salmağa da cəhd ediblər. Bu prosesin əsas təşəbbüskarlarından biri isə məhz Fransa olub və bu kampaniyanın təşkilində bilavasitə iştirak edib.

Və ona görə də bu cür təşkilatların Azərbaycana qarşı mövqeyi birmənalı gündəliyinə salmağa da cəhd ediblər. Bu prosesin əsas təşəbbüskarlarından biri isə məhz Fransa olub və bu kampaniyanın təşkilində bilavasitə iştirak edib.

Ləşmə mənbəyi haradandırsa, sifarişlər də oradan gəlir. Təəssüf ki, onları maliyyələşdirən dövlətlər uzun illərdir Azərbaycana qarşı qərəzli mövqe sərgiləyiblər. Bu, təkcə 30 illik işğal dövründə deyil, həm də torpaqlarımızı işğaldan azad eddimiz və antiterror tədbirləri həyata keçirdiyimiz dövrlərdə də müşahidə olunub.

Həmçinin beynəlxalq hüquqla qadağan olunmuş cinayətlər törətmişlər. Bura müharibə cinayətləri, insanlıq əleyhinə cinayətlər, milli və dini zəmində ayrı-seçkiliyin salınması, insanların deportasiya edilməsi və ən ağır cinayətlərin törədilməsi daxildir. Bu gün isə həmin şəxsləri azadlığa buraxmağa çalışırlar. Niyə? Çünki sifariş onlara belə verilib.

Və qaldı ki Azərbaycanla bağlı, onlar Azərbaycandan köçüb getmiş ermənilərin geri qaytarılması məsələsini qaldırırlar. Amma bilməlidirlər və bilirlər ki, onları heç kim Azərbaycandan qovmayıb. Onların burada yaşamaq üçün nə mənəvi, nə də hüquqi haqları olub. Çünki oradan köçüb gedən insanlar separatizm dəstək vermiş şəxslərin ailə üzvləri və yaxınlarıdır. Köçüb gedənlərin övladları, örləri, qardaşları separatçı ordunun sıra-

yoxdur və könüllü şəkildə köçüb getdilər. Amma Azərbaycan dövləti elə o andan bəyan edir ki, biz mülki əhalinin getməsinin əleyhinəyik və onların qalıb yaşaya biləcəyini bildiririk. Amma o ermənilər ki, 1987-ci ildən bu ərazilərdə yaşayıblar, qalanlar da indi Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edib Azərbaycan qanunlarına tabe olacaqlarsa, burada qala bilərlər. Bunu da etmək istəməyənlər köçüb getdilər. Bir dövlətin ərazisində başqa bir dövlətin vətəndaşı kimi yaşamaq qeyri-mümkündür. Amma geri qayıtmaq niyyətləri varsa, buyursunlar gəlsinlər. Lakin eyni zamanda unutmasınlar ki, Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunmuş soydaşlarımızın geri dönüşü üçün də təhlükəsiz şərait yaradılmalı və zəmanət verilməlidir ki, onlar da geri dönüb yaşaya bilsinlər. Bu proses paralel şəkildə həyata keçirilməlidir. Gəlmək və burada yaşamaq istəyən ermənilər, Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etmək istəyənlər varsa, buyursunlar. Amma eyni zaman-

yanatların Azərbaycan üçün heç iki qəpiklik dəyəri yoxdur”.

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirib ki, Azərbaycan müstəqilliyini qazandıqdan bu yana müxtəlif beynəlxalq qurumların hücumları ilə üz-üzədir: “1990-cı illərin əvvəllərində torpaqlarımız işğal olundu, yüzminlərlə insanımız qaçqına çevrildi, soyqırımlarla üzləşdik. O illərdə hansı beynəlxalq insan haqları təşkilatı ermənilərin hərəkətini qınadı? Və ya ABŞ Konqresi Azərbaycan əleyhinə ədalətsiz 907-ci düzəlişi qəbul etdi. Buna etiraz edən oldumu? Təzyiqlərin əksəriyyəti Azərbaycanın torpaqlarını azad etməsi və suverenliyini bərpa etməsi ilə bağlıdır. Bunu həzm edə bilmirlər. Eyni zamanda Azərbaycanda hüquqi və məhkəmə islahatlarının dərinləşməsinə də ehtiyac var. Hüquqi islahatlar nəticəsində müstəqil məhkəmə sistemi formalaşmalıdır ki, hansısa beynəlxalq təşkilat Azərbaycana qarşı ittiham irəli sürə bilməsin”.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Son

Mediada Dövlət Gömrük Komitəsi əməkdaşlarının 3 aydır ki, əmək haqlarını ala bilməməsinə dair xəbərlər yayılıb. Həmin məlumatlarda bildirilir ki, hər hansı bir səbəb göstərilmədən əmək haqları verilmir.

Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Şahin Bağirov Gununesi.info-ya açıqlamasında bu barədə suala aydınlıq gətirib. O bildirib ki, bəzi texniki məsələlər var, onlar həll ediləcək və maaşlar veriləcək. Süni ajiotaja ehtiyac yoxdur.

Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin (AAYDA) ölkə üzrə fəaliyyət göstərən idarələrinin işçiləri də əməkhaqqı ala bilmirlər. Agentlik işçilərinə dekabr ayının əməkhaqqını ödəməyib, bu isə Yeni il ərəfəsində işçilərin ciddi maddi problemlərlə üzləşməsinə səbəb olub. Artıq yanvar ayı da başa çatmaq üzrədir, lakin maaşlar hələ də ödənilməyib. Bu hal işçilər arasında kütləvi narazılıqlara yol açıb.

Musavat.com-un əldə etdiyi məlumatlara əsasən, AAYDA-nın Bakıda yerləşən idarələrində çalışanların bir qismi maaşlarını alsalar da, rayonlarda fəaliyyət göstərən işçilər hələ də əməkhaqqı gözləyir.

AYDAA-dan isə bildirilib ki, qurum maaşları köçürüb, ola bilər yerli idarələr əməkhaqlarını ödəməyib.

Digər bəzi strukturlarda da belə hallar var.

Ötənlərdə belə halların

şahidi olmuşuq ki, bir çox qurumların rəhbər şəxsləri əməkhaqlarını iki-üç ay ödəmir və onu dövr etdirib böyük pullar qazanırlar.

Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası İcraiyyə Komitəsinin sədri Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a şərhində Əmək Məcəlləsində sözügedən halla bağlı işçilərin hüquqlarını diqqətə çatdırıb: "Əmək Məcəlləsinə görə, işəgötürənin günahı ucbatından əmək haqqının gecikdirilməsinə görə hər gecikdirilmiş gün üçün işçiye əmək haqqının bir faizi qədər kompensasiya ödənməlidir. İşçi bunu həm məhkəmə yolu ilə, həm də məhkəmə olmadan işəgötürənin günahı olmadan əməkhaqqının verilməsində gecikmələr olur. Büdcə təşkilatlarında adətən ilin əvvəlində bu hal yaşanır. Hesab edirəm ki, bu günlərdə adicəkilən DGK və AYDAA-da rəhbər şəxslərin əlavə qazanc məqsədilə əməkhaqlarını dövrüyyəyə buraxması mümkün deyil. Hər bir halda işçilərin hüquqları pozulursa, Dövlət Əmək Müfəttişli Xidmətinin diqqəti bu məsələyə yönəlməlidir, o cümlədən müvafiq dövlət orqanları ictimaiyyətə açıqlama verməlidirlər".

"Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzi"nin rəhbəri Xəyal Bəşirov isə "Yeni Müsavat" a bildirdi ki, mütəmadi olaraq belə məlumatlar yayılır, lakin bir sıra hallarda məlumatlar şir-

Dövlət qurumlarında maaş problemi - ajiotajı kim və niyə yaradır

Sahib Məmmədov: "Rəhbər şəxslərin əlavə qazanc məqsədilə əməkhaqlarını dövrüyyəyə buraxması mümkün deyil"

Xəyal Bəşirov: "Əməkhaqlarının dövrüyyəyə buraxılması sübuta yetirilərsə, bu, cinayət məsuliyyəti yaradır"

şirdilmiş olur: "Bəzi hallarda bir neçə gün gecikdirilmiş əməkhaqları sanki uzun müddət gecikdirilmiş kimi qələmə verilir. Bu da təbii ki, insanların narahatlığından istifadə etmək istəyən şəxslərin xoş olmayan niyyətlərindən xəbər verir. Lakin bəzən həqiqətdən də əməkhaqlarının verilməsi gecikdirilir. Dövlət, yaxud özəl qurum olmasından asılı olmayaraq, işçilərin əmək-

haqları vaxtı-vaxtında ödənməlidir. Əmək müqaviləsində işəgötürən və işçinin vəzifələri qeyd olunur. Əgər işçi üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirmirsə, töhmət, şiddətli töhmət kimi cəzalandırma tədbirləri görülür, eyni zamanda işdən azad etmə məsələsi gündəmə gələ bilər. İşəgötürənin isə üzərinə götürdüyü ən əsas vəzifələrdən biri işçilərin əməkhaqqının

vaxtında ödənməsidir. Azərbaycan Əmək Qanunvericiliyində hər bir tərəfin məsuliyyətini müəyyən edən məqamlar əks olunub. Əmək Qanunvericiliyinə əsasən, işçinin əməkhaqqının gecikdirilməsinə görə işəgötürən qarşısında iddianın qaldırılması və sübuta yetirilərsə, hər gecikdirilən günə görə əməkhaqqının bir faizinin ödənilməsi nəzərdə tutulur. Bu, məhkəmə

müstəvisində həll oluna biləcək məsələdir. Lakin məlumdur ki, işçilərin belə addım atmaması, işini itirməkdən qorxması işəgötürənlərdə arxayınlıq hissi yaradır. Buna görə də əməkhaqqının gecikdirilməsi hallarına səthi yanaşılır. Bu da əmək hüquqlarının pozulmasına səbəb olur. Əməkhaqqının gecikdirilməsi maliyyə problemlərinə gətirib çıxarır. Əgər hər hansı fors-majör hal yaşanmayıbsa, əməkhaqqının gecikdirilməsinə səbəb olacaq əsaslandırılmış hal yoxdursa, dövlət, yaxud özəl sektor olmasından asılı olmayaraq, bundan sui-istifadə edən, əməkhaqlarını dövrüyyəyə buraxıb əlavə gəlir əldə etmək istəyən işəgötürənlər ola bilər. Əgər belə hal varsa, o zaman daha ağır məsuliyyət yaranır. Bu hal sözügedən şəxslərin cəzalandırılmasına gətirib çıxara bilər. Düşünürəm ki, bu halı sübuta yetirmək üçün işçilər ümumi qaydada müraciət etməlidirlər. Əməkhaqlarının vaxtında ödənməsi üçün imkan olduğu halda ödənməməsi, rəhbər şəxslərin maraqlarına xidmət etmək üçün dövrüyyəyə buraxılması sübuta yetirilərsə, bu artıq vəzifə səlahiyyətləri aşma deməkdir, yəni cinayət məsuliyyəti yaradır. Bu halda həmin şəxslər barədə ciddi ölçülər götürülməlidir".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

MSK üzvləri silah gəzdirə bilərmə - açıqlama

Gürcüstanda MSK üzvlərinə qanunla silah veriləcək, bizdə isə lüzum görülmür

Gürcüstanda Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri və üzvlərinə xidməti silah gəzdirmək hüququ veriləcək. APA-nın Tiflis müxbiri xəbər verir ki, qanunvericilik təşəbbüsünü parlamentə hakim "Gürcü Arzusu"nın deputatları təqdim edib.

Layihəyə əsasən MSK üzvləri "Silah haqqında" qanuna düzəlişlə öz səlahiyyətlərini həyata keçirmək üçün xidməti silah gəzdirmək hüququna malik olan şəxslərin siyahısına əlavə ediləcək.

Əlavə olaraq son 4 il ərzində

də vəzifəsini fasiləsiz icra etmiş MSK üzvləri səlahiyyət müddəti başa çatdıqdan sonra da özünümüdafiə və idman xarakterli odlu silah gəzdirə biləcək.

Azərbaycanda da belə bir addım atıla bilərmə və ehtiyac varmı?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı bildirdi ki, cəmiyyətdə, ümumiyyətlə, silahlanma yaxşı hal deyil: "Mülki insanlara silah verilməsi ilə bağlı qanunlar regressiv rol oynayır, cəmiyyəti geriye çəkir, cəmiyyətdə zərərli nümunələrin meydana gəlməsinə səbəb olur. Ona görə də bu cür qanunların qəbulu məsələsində

həddən artıq diqqətli olmaq lazımdır. Mülki insanların silahsızlaşdırılması xətti əsas götürülməlidir, nəinki silahlandırılması. Gürcüstanın belə bir qanun qəbul etmək qərarına gəlməsi təəccüblüdür. Cəmiyyətdə insanların bərabərliyinə doğru getmək lazımdır, insanları bir-birindən fərqləndirmək istiqamətində addımlara gedilməməlidir. Belə çıxır ki, MSK üzvlərinin özlərini silahla qorumaq hüququ var, ancaq qalan insanların hüququ yoxdur. Hər kəsin təhlükəsizliyinə hüquq-mühafizə orqanlarının işlərinin gücləndirilməsi ilə nail olunmalıdır, nəinki silah verilməsi ilə. Gürcüstanda irəli sürülən həmin qanun layihəsini seçkinin nəticəsindən narazı olanların MSK sədrinə və ya üzvlərinə qarşı nələrsə edə biləcəyi ehtimalı ilə əsaslandırılır. Amma şəxsən belə bir qanunun qəbuluna lüzum olmadığını düşünürəm. Seçki komissiyaları maksimum ədalətli olmalıdırlar. Belə olanda kimlərsə onlardan narazı qalmaz. İkincisi, hü-

quq-mühafizə orqanları var və təhlükə ehtimalı hiss edilirsə, onlar təhlükəsizliyi təmin edə bilirlər".

AĞ Partiyasının sədri Tural Abbaslı isə bildirdi ki, seçkilərdə MSK əsas diqqət mərkəzində olan qurumdur. Onların qərarları əsasən həlledici olur. Ona görə də onlardan narazı qalanların da olması və hətta onlara qarşı düşmənçilik mövqeyinə keçənlərin də olması mümkündür: "Bu baxımdan yanaşdıqda MSK üzvlərinin özlərini müdafiəyə ehtiyacı ola bilər. Gürcüstanda qanunvericiliyə MSK üzvlərinin silahla təmin edilməsi barədə müddəanın əlavə edilməsini normal qarşılayıram. Azərbaycanda deputatların qanunla silah gəzdirmək hüququ var. Gələcəkdə MSK üzvlərinə də qanunla bu hüququn tanınmasına gediləcəksə, şəxsən mən bunu normal qarşılayaram. Azərbaycan cəmiyyəti gürcü cəmiyyəti qədər aqressiv olmadığı üçün görünür, dövlət belə bir qanunun qəbul edilməsinə ehtiyac duymur".

AMİP katibi Əli Orucov isə bildirdi ki, MSK üzvlərinə silah gəzdirməsinə heç bir lüzum yoxdur: "Düşünürəm

ki, onlara qarşı heç bir təhlükə yoxdur və əməliyyat - istintaq hərəkətləri də icra etmədikəndən xidməti silah gəzdirməkləri üçün də ciddi əsas yoxdur. Silahların əldə olunması onu işləmək ehtimalını da artırır. Bir sıra qabaqcıl ölkələrdə seçkiləri keçirmək üçün ayrıca qurum yaradılmayıb. Onun yerində seçkiləri Daxili İşlər Nazirliyi həyata keçirir. Əgər ölkədə demokratik, şəffaf və bərabər rəqabət şəraitində seçki keçirilərsə, ciddi etirazlar da baş qaldırmaz və seçkini keçirən orqanların üzvləri də özlərini tam təhlükəsiz hiss edirlər. Hər bir dövlət qanunlarını və ictimai münasibətləri tənzimləyən hüquqi normativ aktları yaratmaqda sərbəstdir. Gürcüstanda MSK üzvlərinə silah gəzdirmək hüququnun verilməsi, ola bilsin, həmin ölkədə zərurətdən irəli gəlir, ancaq bu heç də o demək deyil ki, analoji qanun Azərbaycanda da yaradılmalıdır. Məncə, MSK-nı silahlandırmaqdan daha seçki qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinə və seçki institutlarına, ümumilikdə isə seçkilərə münasibətin müsbət istiqamətdə dəyişməsinə ciddi ehtiyac var".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

“Zelenski Rusiya ilə danışıqlarda iştirak edə bilər, lakin qeyri-legitim olduğu üçün heç bir sənəd imzalaya bilməz”. “Yeni Müsavat” qeyd edir ki, bunu yanvarın 28-də Rusiya prezidenti Vladimir Putin “Moskva. Kreml. Putin” verilişinin müəllifi və aparıcısı Pavel Zarubine müsahibəsində deyib.

Onun sözlərinə görə, Rusiya Ukrayna ilə danışıqlara xüsusi hərbi əməliyyat başlayandan dərhal sonra başlayıb. Putin bildirib ki, o zaman söhbət Ukrayna qoşunlarının Donbasdan çıxmasından gedirdi. Rusiya prezidenti qeyd edib ki, 2022-ci ilin yazında İstanbulda müzakirə edilən saziş layihəsi Ukraynanın təklifləri əsasında hazırlanıb. “2022-ci ilin yazında Avropa liderləri Rusiyani “ciddi qan tökülməsinin, bir növ ciddi müharibənin” qarşısını almaq üçün Kiyevdən qoşunları çıxarmağa razı salıblar. İstanbulda müzakirə edilən saziş layihəsi Kiyev yaxınlığında Rusiya qoşunlarının olmadığı vaxt hazırlanıb. Bunun əksini iddia etmək ciddi deyil”, - Putin bildirib.

Fevralda başlamışdı, martda bitə bilər ... - Putinin şərtlərinə reaksiya

Kreml lideri Zelenskini qanuni prezident saymır və atəşkəs danışıqlarında Ali Radanı legitim orqan hesab edir; Rusiyanın mövqeyi müharibənin uzanmasını qaçılmaz edir

nı aradan qaldırmağın yolları tapılacaq”.

“Putin bir daha təsdiqlədi ki, danışıqlardan qorxur, güclü liderlərdən qorxur və müharibəni uzatmaq üçün hər şeyi edir. Onun atdığı hər addım və bütün kinli hiylələri müharibəni sonsuz etmək məqsədi daşıyır”. **Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski** belə deyib. “Biz indi görürük ki, real sülhə nail olmaq üçün imkan var, ancaq Putin hər şeyi edir ki, ya sülh əvəzinə geniş miqyasda öldürməyə davam etsin, ya da sonradan hibrid zərbələr en-

deyil. Özü də Tramp Baydenə daha çox Putinin nüvə hədələrindən qorxmuş kimi görünür və buna görə də Baydenə fərqli olaraq, üçüncü dünya müharibəsi təhlükəsindən daha tez-tez danışır. Ona görə də Trampın Putinin yola gəlməyəcəyi təqdirdə “hirsələnib” Ukraynaya saysız-hesabsız silah, hərbi yardım göstərəcəyi barədə deyilənlər ciddi təsir bağışlamır.

Siyasi ekspert Fuad Əliyevin sözlərinə görə, Zelenski Rusiyanın gələcək prezidenti ilə dialoq quracağını bəyan edib. Onun fikrin-

yüşlər dayanmayacaq. Rusiya prezidenti ABŞ lideri Trampa danışmağa hazır olduğunu bəyan etməklə əslində münaqişənin bu iki supergüc arasında getdiyini təsdiqləyir. Yəni Ukraynanın rəyini gözlemir, onu idarə edən ABŞ-la müzakirə aparır. Bu da proksi müharibənin təsdiqidir. Biz geopolitik qarşıdurmaya şahidik. Bu strateji rəqabətdə kimin üstün olacağını söyləmək çətindir. Təbii ki, Rusiyanın itkiləri var, amma birləşmiş Qərb onu diz çökdürə bilmədi. Bunun da bir sıra səbəblərini sadalamaq olar”.

Rusiyadan nüvə müharibəsi anonsu

Rusiya prezidenti Vladimir Putinə sui-qəsd hazırlığı və onun müzakirəsi cinayətdir və global təhlükəsizliyə ciddi təhdididir. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu Rusiya Dövlət Dumasının spikeri Vyacheslav Volodin deyib.

“Bu, nüvə müharibəsinin başlanmasına aparan birbaşa yoldur. Bu, bütün beynəlxalq qurumlar üçün əsas araşdırma obyekti. Hamı başa düşməlidir ki, Rusiyaya qarşı amansız mübarizə aparılır. Üzləşdiyimiz çağırışların və təhdidlərin miqyasını anlayın. Bu, məsuliyyət hiss etmək deməkdir”, - Volodin bildirib. Qeyd edək ki, amerikalı aparıcı Taker Karlson Bayden administrasiyasının Rusiya prezidenti Vladimir Putinə qarşı sui-qəsd hazırladığı ilə bağlı açıqlama vermişdi.

ABŞ və AB razılığa gəldi: Kremlə təzyiq...

Ağ Evin yeni administrasiyası Avropa Birliyi ilə razılışı ki, onlar Ukraynada ədalətli və davamlı sülhə nail olmaq üçün Rusiyaya maksimum təzyiq göstərməyə davam etsinlər. Bu barədə “Le Monde” nəşri anonim avropalı məmurun sözlərinə istinadən məlumat yayıb. Bildirilib ki, Avropa diplomatiyasının rəhbəri Kaya Kallas və ABŞ dövlət katibi Marko Rubio ilk telefon danışığı zamanı belə razılığa gəliblər.

Tramp hər gün bir milyard dollara qənaət edir - Maskın sayəsində

ABŞ-da sahibkar İlon Maskın rəhbərlik etdiyi Hökumətin Səmərəliliyi Departamenti (DOGE) artıq ABŞ hökumətinin gündə 1 milyard dollar qənaət etdiyini və bu rəqəmi gündə 3 milyard dollara çatdıracağını iddia edib.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə idarənin X hesabatı açıqlamasında bildirilir. “DOGE federal hökumətə gündə təxminən 1 milyard dollar qənaət edir. Əsasən lazımsız vəzifələr üçün işə qəbulu dayandırmaq, DEI (müxtəliflik, bərabərlik və inklüzivlik) proqramlarını ləğv etmək və xarici qurumlara əsassız ödənişlərə son qoymaq - hamısı prezidentin sərəncamlarına uyğun olaraq. Bu, əla başlanğıcdır, lakin biz bu rəqəmi gündə 3 milyard dollardan çox artırmalıyıq”, - deyərək bəyanatda deyilir. İlon Mask ABŞ prezidenti Donald Tramp tərəfindən DOGE - Hökumətin Səmərəliliyi Departamenti adlı agentliyin rəhbəri vəzifəsinə təyin edilib.

■ **Xəbərləri hazırladı: EMİL**

Putin bildirib ki, Zelenski ilə 2022-ci ilin aprelində görüşməyə razılışı, lakin Kiyev fasilə götürüb və razılaşmanı pozub. Rusiya prezidenti Zelenskini yenə qeyri-legitim adlandırır. Vurğulayıb ki, o, Ukrayna adından Rusiya ilə müqavilə imzalaya bilməz: “Rusiya - Ukrayna danışıqları, əgər indi başlasaydı, qeyri-legitim olardı. Rusiya israr edir ki, Moskva ilə müqavilə imzalayacaq Kiyev nümayəndələri tam legitim olsun. Bunu hüquqşünaslar yoxlamalıdır. Zelenski qeyri-legitimliyinə görə Rusiya ilə danışıqlara qoyulan qadağanı aradan qaldıra bilməz, lakin bunu Ali Radanın sədrinə edə bilər”. Putin əlavə edib ki, Qərbin Kiyevə dəstəyi olmadan Ukrayna münaqişəsi tez bitə bilər: “Sponsor pulu və patronlar tükənərsə, xüsusi hərbi əməliyyat bir ay yarım, iki aya bitə bilər. Bu mənada Ukraynanın suverenliyi demək olar ki, sifirə bərabərdir. Qərbin sülhə nail olmaq istəyi varsa, Zelenskinin qadağası-

dirmək üçün fasilə əldə etsin, yeni genişmiqyaslı işğal həzrləsin”, - o əlavə edib.

ABŞ-ın digər ölkələrə yardımını dayandırması Ukraynaya hərbi və iqtisadi dəstəyin dayandırılmasına səbəb olub. “Vaşinqton Post” ABŞ Konqresindəki mənbəyə istinadla məlumat yayıb. “Görünür, fərman Ukraynaya hərbi maliyyənin ayrılmasını dayandırır”, - mənbə bildirib. Ukraynalı memurlardan biri isə nəşrə açıqlamasında deyib ki, ABŞ-dan büdcə yardımı gəlməyə davam edir.

Ümumiyyətlə, Ukrayna Konstitusiyasının və Ukrayna cəmiyyətinin legitimliyini tam tanıdığı Zelenski hakimiyyətini danışıqlardan kənarda qoymaq cəhdinə siyasi cəhəllikdən, mənasız bəhanədən başqa ad vermək mümkün deyil. O da aydındır ki, bu bəhanə aradan qaldırılsa belə, Kreml yeni bəhanələr uyduracaq. Trampa gəlincə, Kremlin bu oyunlarını o da anlamamış deyil. Lakin onun Rusiyaya real təsir rıçaqları elə də çox

cə, bu maksimalist və populist mövqə hazırda danışıqlar aparmaq fürsətini tormozlayır. Ekspert Zelenskinin daha bir çıxışını yada salaraq bildirir ki, Ukrayna lideri Trampa eyham vuraraq ölkəsinin adından Rusiya ilə danışıqlar aparmağa heç kəsə mandat verilmədiyini söyləyib: “Bu bəyanatlar Zelenskinin işini çətinləşdirir. Sözsüz ki, son həftələrdə ritorikası yumşalıb və Putin Rusiyası ilə danışıqları mümkün sayır. Lakin indi də başqa vəziyyət yaranıb - Putin onu legitim prezident hesab etmir və Ali Radanın Moskva ilə danışıqlara qoyulan vetounu ləğv etməyə çağırır. Ali Radada isə iqtidar deputatları üstündür və Zelenskinin əleyhinə çətin ki, getsinlər. Bax, belə bir mürekkəb şəraitdə tərəflərin konfliktin həlli ilə bağlı bir araya gəlməsi hələ də qeyri-mümkün görünür”.

F.Əliyev martda müharibənin dayanmasını gözləmir: “Putin Qərbdən Kiyevə bağlı öhdəliklər tələb edir. Buna da razı olmayacaqlar. Ona görə 1-2 ayın içərisində dö-

Ekspert hesab edir ki, əvvəla rus ordusunun canlı qüvvə problemi yoxdur, ikincisi, hərbi texnika sarıdan dəstək gəldi, Çin, İran, Şimali Koreya münaqişədə dolayısı ilə iştirak edirlər, üçüncüsü, sanksiyalardan yayınmaq, alternativ bazarlar tapmaq, BRIKS platforması qurmaq imkanı əldə etdi: “Eyni zamanda Qərb sanksiyalar məsələsində öldürücü olmadı və gizli bir alış-veriş getdi. Ukraynaya verilən maliyyə və hərbi dəstək isə yetərli olmadı, xəsis şəkildə çatdırıldı, gecikmələr təsir göstərdi, əks-hücum əməliyyatları uğurlu olmadı. Ona görə də torpaqların Rusiyanın nəzarəti altında qalması şərti ilə atəşkəsə getməkdən başqa yol qalmayıb. Ukraynanın həmin əraziləri geri qaytarmaq üçün potensialı yoxdur. Putin bu reallıqları görür və şərtlərini diqtə edir. İndi Kiyevin və Vaşinqtonun bu təkliflərinə rəyini gözlemək qalır”.

■ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Neft-qaz sektorundan vergi gəlirləri niyə kəskin azalıb - təhlil

Əsas ümidverici amil qaz qiymətlərinin ötən illə müqayisədə baha olacağı gözləntiləridir

Azərbaycan Maliyyə Nazirliyi 2024-cü ildə dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinə dair ilkin məlumatları açıqlayıb. Məlumatdan aydın olur ki, ötən il büdcənin gəlirləri 36 milyard 388,0 milyon manat proqnoza qarşı 37 milyard 164,2 milyon manat təşkil edib. Bu, proqnozla müqayisədə 776,2 milyon manat və ya 2,1 faiz, 2023-cü illə müqayisədə isə 5,5 faiz və ya 1 milyard 927,8 milyon manat çoxdur.

Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfert dövlət büdcəsinə transfert nəzərə alınmadan dövlət büdcəsinin gəlirləri proqnoza nisbətən 3,3 faiz çox icra edilməklə 24 milyard 383,2 milyon manat təşkil edib. 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 15 milyard 808,0 milyon manatı və ya 42,5 faiz vergi və rüsumlar üzrə daxilolmaların, 12 milyard 781,0 milyon manatı və ya 34,4 faiz Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertin, 6 milyard 648,7 milyon manatı və ya 17,9 faiz gömrük rüsumları və idxala görə vergi daxilolmalarının, 547,9 milyon manatı və ya 1,5 faiz büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən daxilolmaların, 250,0 milyon manatı və ya 0,2 faiz Mərkəzi Bankın reallaşdırılmış mənfəətinin sərbəst qalığından daxilolmaların, 37,6 milyon manatı və ya 0,1 faiz dövlət əmlakının icarəyə verilməsindən daxilolmaların, 1 milyard 21,1 milyon manatı və ya 2,7 faiz sair daxilolmaların, 69,9 milyon manatı və ya 0,2 faiz məqsədli büdcə fondları (Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin tabeliyində olan məqsədli büdcə fondları və Neqliyyat vasitələrinin utilizasiya fondu) üzrə daxilolmaların payına düşüb.

Bildirilib ki, 2024-cü ildə

dövlət büdcəsinin gəlirləri üzrə təsdiq edilmiş proqnozdan vergi və rüsumlar üzrə daxilolmalar 538,0 milyon manat və ya 3,5 faiz, gömrük rüsumları və idxala görə vergi daxilolmaları 213,7 milyon manat və ya 3,3 faiz, dövlət əmlakının icarəyə verilməsindən daxilolmalar 9,6 milyon manat və ya 34,3 faiz, məqsədli büdcə fondları (Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin tabeliyində olan məqsədli büdcə fondları və Neqliyyat vasitələrinin utilizasiya fondu) üzrə daxilolmalar 33,6 milyon manat və ya 1,9 dəfə, sair gəlirlər üzrə daxilolmalar isə 264,4 milyon manat və ya 34,9 faiz çox, büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən daxilolmalar 283,1 milyon manat və ya 34,1 faiz az təmin edilib.

Ötən il dövlət büdcəsinin xərcləri 37 milyard 719,7 milyon manat və ya təsdiq olunmuş proqnoza qarşı 2 milyard 22,6 milyon manat (5,1 faiz) az icra edilib. Hesabat ilində icrası təmin edilmiş xərclər 2024-cü ilin dövlət büdcəsi xərclərinin 94,9 faizini təşkil edib. Belə ki, 2024-cü il dövlət büdcəsi xərclərinin 21 milyard 800,3 milyon manatı və ya 57,8 faiz cari xərclərə (2023-cü illə müqayisədə 1 milyard 532,2 milyon manat və ya 7,6 faiz

çox), 14 milyard 623,8 milyon manatı və ya 38,8 faiz əsaslı xərclərə (2023-cü illə müqayisədə 383,5 milyon manat və ya 2,6 faiz az), 1 milyard 295,6 milyon manatı və ya 3,4 faiz dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərə (2023-cü illə müqayisədə 113,1 milyon manat və ya 9,6 faiz çox) yönəldilib.

2024-cü il üzrə funksional təsnifata müvafiq olaraq iqtisadi fəaliyyət xərcləri 98 faiz və ya 9 milyard 701,2 milyon manat, səhiyyə xərcləri 97,9 faiz və ya 1 milyard 827,5 milyon manat, təhsil xərcləri 96,5 faiz və ya 4 milyard 390,1 milyon manat, ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri 96,0 faiz və ya 361,9 milyon manat, mənzil və kommunal təsərrüfatı xərcləri 95,9 faiz və ya 319,5 milyon manat, müdafiə və milli təhlükəsizlik xərcləri 94,9 faiz və ya 6 milyard 563,6 milyon manat, sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 94,7 faiz və ya 4 milyard 151,3 milyon manat, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq bölməsi üzrə xərcləri 92,8 faiz və ya 2 milyard 809,8 milyon manat, kənd təsərrüfatı xərcləri 91,6 faiz və ya 1 milyard 102,1 milyon manat, ümumi dövlət xidmətləri xərcləri 90,9 faiz və ya 4 milyard 115,2 milyon manat, əsas bölmələrə aid edilmiş xidmətlər bölməsi üzrə xərcləri 90,5 faiz və ya 1 milyard 880,4 milyon manat, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbil

dən olan digər fəaliyyət xərcləri 86,4 faiz və ya 497,1 milyon manat təşkil edib.

Məlumatla görə, 2024-cü ildə işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası məqsədilə nəzərdə tutulmuş 4 milyard 855,8 milyon manat vəsaitin 99,4 faiz və ya 4 milyard 828,5 milyon manatı, dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu üçün nəzərdə tutulan vəsaitin isə 98,5 faiz və ya 2 milyard 771,1 milyon manatı xərclənib.

Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı məlumatdan o da aydın olur ki, 2024-cü ildə Azərbaycan dövlət büdcəsinin neft-qaz sektoru üzrə daxilolmaları 17 milyard 969,6 milyon manat təşkil edib. Bu daxilolmaların 26,6 faiz və ya 4 milyard 780,5 milyon manatını vergi orqanlarının xətti ilə daxilolmalar, 2,3 faiz və ya 408,0 milyon manatı sair daxilolmalar, 71,1 faiz və ya 12 milyard 781,0 milyon manatını Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfert təşkil edir.

Məlumatla görə, vergi orqanlarının xətti ilə dövlət büdcəsinə mədaxil olunmuş neft-qaz gəlirlərinin 49,0 faiz və 2 milyard 341,0 milyon manatını "Şahdəniz" yatağı üzrə mənfəət vergisi, 37,1 faiz və ya 1 milyard 774,5 milyon manatını Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) ödədiyi müvafiq vergilər, 13,9 faiz və ya 665,0 milyon manatını "Azəri-Çıraq-Günəşli" layihəsi üzrə mənfəət vergisi təşkil edir.

Beləliklə, aydın olur ki, ötən il dövlət büdcəsinə neft-qaz sektorundan vergi daxilolmalarında illik ifadədə 1 milyard 638,3 milyon manat və ya 25,5 faiz azalma qeydə alınıb. Xatırladaq ki, 2023-cü ildə neft-qaz sektorundan daxil olan vergi gəlirlərinin həcmi 6 milyard 418,8 milyon manat təşkil etmişdi. Bunun 1 milyard 837,8 milyon manatını SOCAR təmin edib, 3 milyard 850,3 milyon manatı "Şahdəniz", 730,7 milyon manatı isə "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağında çalışan xarici şirkətlər tərəfindən ödənilmişdi.

Dövlət büdcəsinin

"Xarici kəşfiyyat xidmətləri Rusiyada sabitliyi pozmağa çalışır"

Xarici kəşfiyyat xidmətləri milli və dini faktorlardan istifadə edərək Rusiyada sabitliyi pozmağa çalışır.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Rusiya Federasiya Şurasının Rusiya Federasiyasının Dövlət Suverenliyinin qorunması və daxili işlərinə müdaxilənin qarşısının alınması üzrə Komissiyasının illik hesabatında bildirilib.

Qeyd olunub ki, Qərb 2026-cı il Dövlət Dumasına seçkilərə, o cümlədən informasiya hücumlarından istifadə etməklə müdaxilə etməyə hazırlaşır.

"Xarici kəşfiyyat xidmətləri milli və dini faktorlardan istifadə edərək Rusiyada sabitliyi pozmağa çalışır. Bu işə onların nəzarətində olan QHT-lər, həmçinin NATO ölkələrinin ixtisaslaşmış təşkilatlarının əməkdaşları cəlb olunub.

NATO strukturları Rusiya Federasiyası daxilində Rusiya əleyhinə layihələrin icraçıları axtarır, adambaşına 25 min avroya qədər qrant təklif edir", - hesabatda bildirilib.

neft-qaz sektorundan vergi gəlirlərinin azalmasında iki mühüm amil rol oynayır. Bunlardan birincisi ixrac olunan neft həcmindəki azalmadır. Rəsmi gömrük statistikasından aydın olur ki, 2024-cü il ərzində Azərbaycan xarici bazarlara 14 milyard 437 milyon 355.99 min dollar dəyərində 23 milyon 596 min 132.23 ton neft ixrac edib. Bu, 2023-cü ildəkindən dəyər baxımından 1 milyard 803 milyon 473.64 min dollar və ya 11 faiz, miqdar baxımından isə 2 milyon 451 min 157.28 ton və ya 9,4 faiz azalma deməkdir.

Neft ixracının azalması ilə yanaşı, ölkənin qaz ixracından gəlirləri də kəskin azalıb. Belə ki, ötən il Azərbaycanın qaz ixracı 25 milyard 772 milyon 217.76 min kubmetrə bərabər olub ki, bundan ölkəyə 8 milyard 406 milyon 728.72 min dollar gəlir əldə edilib. Qaz ixracı miqdar baxımından əvvəlki illə müqayisədə 851 milyon 255.76 min kubmetr, dəyər baxımından isə 5 milyard 271 milyon 615.42 min dollar azalıb.

Qaz ixracından gəlirlərin azalmasının əsas səbəbi Azərbaycan qazının əsas satış bazarı olan Avropadakı qiymət enişidir. Belə ki, 2022-ci ildə Azərbaycan qazının əsas ixrac bazarı olan Avropada qazın orta qiyməti 1260,8 dollar, 2023-cü ildə 464 dollar, 2024-cü ildə isə 387 dollara bərabər olub.

Neft ixracının, həmçinin qaz qiymətlərinin azalması dövlət büdcəsi ilə yanaşı, Dövlət Neft Fondunun da gəlirlərində azalmaya səbəb olub. Açıqlanan rəsmi məlumata əsasən 2024-cü ildə fonda Azəri-Çıraq-Günəşli yatağından mənfəət olaraq 6

milyard 158,5 milyon dollar gəlir daxil olub. Bu, 6 milyard 899,2 milyon dollar gəlirin daxil olduğu 2023-cü illə müqayisədə 740,7 milyon dollar və ya 10,7 faiz azdır.

2024-cü ildə "Şahdəniz" yatağından Neft Fondu 442,085 milyon dollar gəlir əldə edib. Bu, 1 milyard 308 milyon dolların əldə olduğu 2023-cü illə müqayisədə 865,915 milyon dollar və ya 3 dəfəyə yaxın azalma deməkdir.

Qeyd edək ki, bu il üzrə dünya neft bazarında qiymətlərin ötənillə müqayisədə xeyli aşağı olacağı gözlənilir. ABŞ prezidenti Donald Trampin ölkədə neft-qaz hasilatını və ixracını artırmaq, həmçinin qiymətləri saxlamaq üçün hasilatçı ölkələrin OPEK+ razılaşmasını aradan qaldırmaq planları bazar üçün böyük neqativ təsir yaradır. Buna görə də ilin ortalarına doğru qiymətlərin kəskin ucuzlaşacağı gözlənilir.

Azərbaycan üçün bu fonda əsas ümidverici amil qaz qiymətlərinin ötən illə müqayisədə baha olacağı gözləntiləridir: Avropa Rusiyadan qaz nəqli tamam dayandığına görə anbarlardan istehlakı maksimuma çatdırıb. Artıq Avropa anbarlarının qaz ehtiyatları 55 faizdən aşağı düşüb. Bu isə yaz və yay aylarında anbarların doldurulması üçün qaza tələbatın kəskin artması fonunda qiymətlərin yüksələcəyini deməyə əsas verir. Yüksək qaz qiymətləri isə Azərbaycanın gəlirlərinin artmasına, neft ixracından yaranan itkilərin qismən də olsa, qaz hesabına kompensasiya olunmasına imkan verəcək.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Müasir texnologiyalar inkişaf etdikcə, dələduzlar da bu vasitələrdən maksimum yararlanmağa çalışır. İnsanların işini asanlaşdırmaq üçün yaradılan süni intellekt faydalarla yanaşı, ziyanlar da verə bilər. Təbii ki, bu ziyanları süni intellekt vasitəsilə kiberdələduzlar vurur. Daxili İşlər Nazirliyi (DİN) süni intellektlə bağlı xəbərdarlıq edib.

DİN-dən bildirilib ki, süni intellekt texnologiyasından istifadə hallarının artdığı bir dövrdə kibercümlərə məruzqalma halları müşahidə olunur. Etibarlı olmayan süni intellekt həllərindən istifadə məlumatları üçüncü tərəflərə ötürə və nəticədə kiberdələduzların hücumlarını asanlaşdırma bilər.

“Süni intellektdən istifadə edərkən müəssisənizə aid məxfi məlumatları da qarşı tərəfə ötürmək eyni sonluqla nəticələnə bilər. Qeyd olunanları nəzərə alaraq bir daha çağırış edirik ki, bu hallarla bağlı vətəndaşlar diqqətli olsunlar, süni intellekt xidmətlərindən istifadə edərkən fərdi məlumatlarını qarşı tərəfə ötürməkdən çəkinsinlər”.

Süni intellekt texnologiyası ilə bir çox əməliyyatları apararkən məlumatlarımızı yüklənən digər süni intellekt platformalı həlləri aid etmək olar. İş orasındadır ki, belə proqram təminatları marketlərə yerləşdirilməzdən önce onların əməkdaşları tərəfindən yoxlanılır. Bu isə əlavə etibarlılıq qaynağının mövcud olduğunu göstərir. Həllərdən istifadəyə görə ödənişlər isə ya marketlər üzərindən, ya da tanınmış e-pul qabıllarından (məsələn, GPay) istifadə etməklə həyata keçirilir.

Informasiya texnologiyaları sahəsində ekspert Mehman Xəlilov “Yeni Müsavat” qəzetinə açıqlamasında deyib ki, süni intellekt məhsullarından istifadə edərkən məlumat sızması minimal olur. Onun sözlərinə görə, istisna hal ondan ibarətdir ki, hansısa kibercinayətkar qrup süni intellekt platforması adı altında sayt yaratsın və orada insanları talasın.

“Ümumiyyətlə, süni intellekt platformalı həlləri digər proqram təminatlarında olduğu kimi etibarlılıq dərəcəsinə görə 3 qrupa bölmək olar:

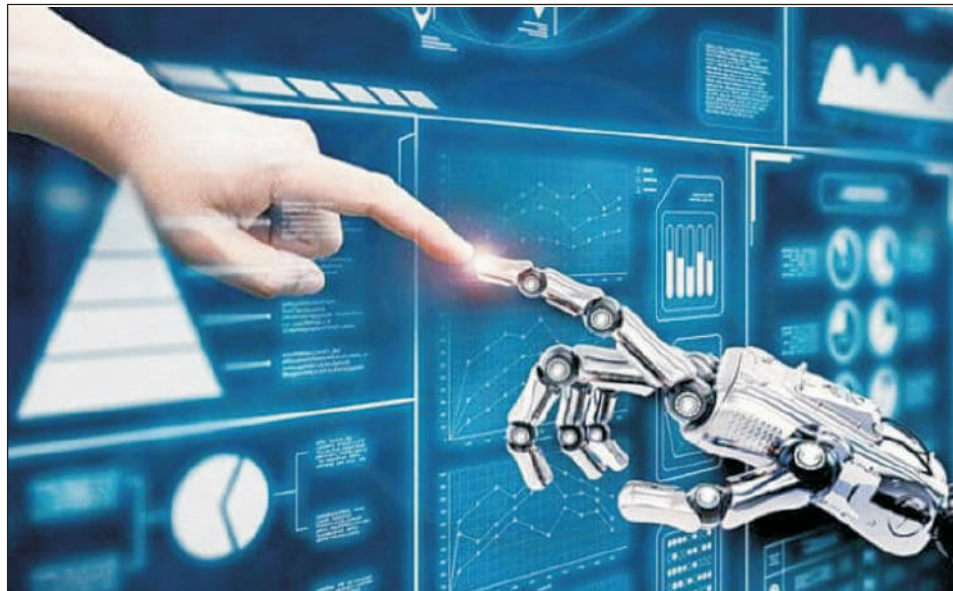
1. Etibarlılıq dərəcəsi yüksək olan həllər.

Bunlara beynəlxalq səviyyədə tanınmış nüfuzlu IT şirkətlərinin təklif etdiyi həllər aiddir. Məsələn, Microsoft Copilot, Google Gemini, OpenAI ChatGPT və s. bu qəbildən olan həllərdir. Belə həllərdən istifadə etmək üçün heç bir məlumat sızması baş vermir, çünki onlardan istifadə etmək üçün qeydiyyatda demək olar heç bir xüsusi məlumat tələb olunmur. Həllərdən istifadəyə görə ödənişlər isə etibarlı platformalar üzərindən həyata keçirilir.

2. Etibarlılıq dərəcəsi qənaətbəxş hesab oluna bilən həllər.

Kiberdələduzlar süni intellekt vasitəsilə bizi tora sala bilər

Risqləri minimallaşdırmaq üçün bunları mütləq bilməlisiniz

Bunlara Play Market, App Store marketlərindən yüklənən digər süni intellekt platformalı həlləri aid etmək olar. İş orasındadır ki, belə proqram təminatları marketlərə yerləşdirilməzdən önce onların əməkdaşları tərəfindən yoxlanılır. Bu isə əlavə etibarlılıq qaynağının mövcud olduğunu göstərir. Həllərdən istifadəyə görə ödənişlər isə ya marketlər üzərindən, ya da tanınmış e-pul qabıllarından (məsələn, GPay) istifadə etməklə həyata keçirilir.

3. Etibarlılıq dərəcəsi olmayan və ya minimum olan həllər.

Bu həllərə yuxarıda sadalanan marketlərdə yerləşdirilmədən birbaşa bağlantılarla hansısa saytlardan yüklənən, yaxud e-poçtlarla, messengerlərlə göndərilən proqram təminatları aiddir. Ən böyük risk qrupu bu həllərdədir və DİN öz açıqlamasında məhz bu həlləri nəzərdə tutur. Onlardan istifadə etmək çox təhlükəli ola bilər. Belə ki, bu cür proqram təminatları həm şəxsi məlumatları toplaya, həm də istifadəçi adından xoşagəlməz hərəkətlər edə bilər. Həllərə görə ödəniş tələb edilməyə belə problem qalmaqda davam edir. Unutmaq lazım deyil ki, pulsuz pendir ancaq tələdə olur”.

Bəs riskləri minimallaşdırmaq üçün nə etmək lazımdır? Ekspert deyir ki, önce həllin aid olduğu qrupa baxmaq lazımdır: “Yuxarıda sadaladığım 1-ci qrupdan olan həllərə rahat

etibar etmək olar. Onlarda təhlükəsizlik məsələləri yüksək səviyyədə təmin olunur və xidmətlər də bəyan edildiyi səviyyədə göstərilir. 3-cü qrupdan istifadə etməyi tamamilə etibarsız sayıram. Şəxsən mən özüm araşdırma məqsədi istisna olmaqla heç vaxt belə həllərdən istifadə etmirəm. Araşdırmanı isə xüsusi texniki vasitələrlə qorunmaqla edirəm. Odur ki, 3-cü qrupdan olan həlləri heç kimə tövsiyə etmirəm.

Qalır 2-ci qrupdan olan həllər. Qeyd etdiyim kimi, marketlərdən yüklənən süni intellekt platformalı həllərdən istifadə etibarlılığına görə qənaət bəxş hesab oluna bilər, amma bu halda da bəzi incə məqamları qeyd etməyi düzgün hesab edirəm.

Əgər süni intellekt platformasından istifadəni hüquqi şəxslər (əsasən şirkətlər) öz fəaliyyəti ilə bağlı istifadə etməlidirlərsə, onda şirkətdə bu platformaların seçimi ilə hansısa mütəxəssis məşğul olmalı və bunlara fikir verməlidir:

1) Həlli təklif edən şirkət kimdir? Onun haqqında məlumat qeydiyyatda olduğu dövlətin açıq reyestrində tapılırmı? Xüsusi halda bunu sorğularla aydınlaşdırmaq olar. Yaxud 3-cü tərəflərin rəylərini təqdim edən platformalardan (Trustpilot, G2, və ya Capterra kimi) istifadə etmək olar.

2) Süni intellekt həlli hansısa sertifikatlara (ISO, SOC 2) malikdirmi? Həmin sertifikatı təqdim edən qu-

rumların resurslarında bu şirkəti, yaxud həlli tapmaq mümkündürmü? Geriyə rəbitə istinadı mövcuddurmu?

3) Həllin şəffaflıq bəyanatı mövcuddurmu və bəyan edilmiş siyasət həqiqətdən də yürüdülmür? Məsələn, bəyanatda “heç bir şəxsi məlumat toplanmır” deyilsə, amma proqram təminatı quraşdırılarkən çoxsaylı şəxsi məlumatlar tələb olursaydı, bu, ziddiyyətlidir və şübhələnməyə əsas verir.

4) Həll haqqında ekspert rəyləri və tədqiqatlar mövcuddurmu? Belə məlumatları beynəlxalq kibertəhlükəsizlik forumlarında əldə etmək mümkündür. Eləcə də açıq platformalarda (Reddit, StackExchange) müzakirələr də maraqlı məlumat mənbələri kimi çıxış edə bilər.

Digər məqam isə süni intellekt platformalarından istifadə edən fiziki şəxslərə aiddir. Təbii ki, sırası vətəndaş yuxarıda sadaladığım məqamları araşdırmağa çətinlik çəkəcək. Bu səbəbdən onun üçün daha sadə yoxlama yollarını qeyd edə bilərəm:

1) Bir daha qeyd edim. Yuxarıda qeyd etdiyim etibarlılıq dərəcəsi yüksək olan həllərdən (Microsoft Copilot, OpenAI ChatGPT, Google Gemini və s.) istifadə etmək təhlükəsizdir. Bunlarda məlumat sızması yoxdur.

2) Marketlərdən proqram təminatını yükləyərkən onun tələb etdiyi icazələrə diqqət yetirmək lazımdır. Məsələn, sadə bir oyun proqramı kamera və mikro-

fon icazəsi tələb edirsə, bu artıq şübhə doğurmalıdır.

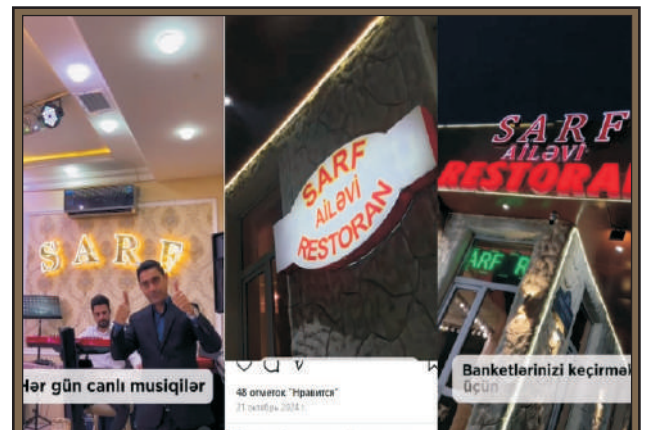
3) Məlumat paylaşımını minimal etmək lazımdır. Şəxsi məlumatlar yalnız o halda paylaşılmalıdır ki, onu paylaşmadan proqram təminatının istifadəsi həqiqətdən də mümkünsüz olsun. Amma proqram təminatı birbaşa öz işini görmək üçün zəruri olmayan məlumatları paylaşmağı, yaxud icazələrin verilməsini istəyirsə, düşünməyə dəyər.

4) Yeni istifadə olunan proqramlarda təhlükəsizliklə bağlı tədbirləri, məsələn, parolları, əvvəllər istifadə etdiyiniz etibarlı proqramlardakı parollarla eyni etmək olmaz. Bəzən bu yolla da istifadəçilərin parolları mənimlənilir və onların digər

platformalarındakı həssas məlumatlara giriş əldə oluna bilər.

5) İmkan daxilində bütün aktiv istifadə olunan və həssas məlumatlı platformalarda 2-qat autentifikasiya metodundan istifadə etmək və bu metodun təqdim etdiyi məlumatı heç bir şəxslə paylaşmamaq lazımdır. Hətta ən yaxın bildiyiniz şəxslərlə də. Unutmaq lazım deyil ki, müasir süni intellekt platformaları səs, görüntü klonları yaratmağa qabildir və sizin eşitdiyiniz səs, yaxud gördüyünüz görüntü həqiqətə uyğun olma-ya da bilər. Lakin bu artıq digər mövzunun məsələsidir və bunun üçün ayrıca müzakirə aparılmalıdır”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Məşhur restoranın rəhbəri xanım ofisiantı döydü, həbs edildi

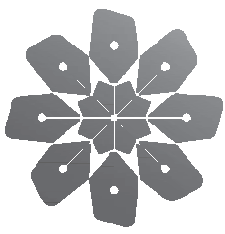
Bakı şəhəri, Nizami rayonu, Bəhrüz Nuriyev küçəsi 265 ünvanında yerləşən “Sarf” adlı restoranın icarədarı ofisiantı döydü.

Musavat.com xəbər verir ki, Qaynarinfo-nun məlumatına görə, restoran işlədən İ.Fərid adlı sahibkar Samirə adlı xanım ofisiantı döyməkdə ittiham edilib.

Belə ki, sahibkar restoranda Samirənin TikTok sosial şəbəkəsində canlı yayım açdığını görüb. O, ofisiant xanıma əsəbləşib və “sən səhərdən istirahətdəsən” deyib. Hədisənin səhəri günü Samirə gündəlik 20 manat əmək haqqısını almaq üçün Fəridin yanına gəlib. Sahibkar isə işdən qovduğu xanım işçisinin maaşını ödəməkdən imtina edib. Zərərçəkmiş qadın sahibkara “haram xoşun olsun” deyib. Bu zaman Fərid restoranda olan müştərilərin yanında Samirənin üstünə hücum edərək onu təhqir edib. Daha sonra sahibkar xanım ofisiantın üzünə qapını çırparaq, yumruqla baş nahiyəsinə zərbə vurub.

Nəticədə Samirə baş və bədənin müxtəlif nahiyələrindən zədə alaraq xəstəxanaya yerləşdirilib.

Məhkəmənin qərarı ilə Fərid Cinayət Məcəlləsinin 221.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayət əməlini törətməkdə təqsirli bilinib və 5 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Azərbaycanda fast-food gənclərin, eləcə də uşaqların qida rasionunda mühüm yer tutur. Nəticədə bu, qarşısızalmaz bir fəsad olaraq gənclərin orqanizmində yer alır. Öncə ondan başlayaq ki, hamburgerin tarixi orta əsrlərə təsadüf edir. Çox adam fast-foodun ilk olaraq Amerikada ortaya çıxdığını düşünsə də, bu, belə deyil. Bir çox fast-food məhsulu yüzillər öncəsinin Avropasına təsadüf edir. 1598-ci il London araşdırmasında və 1840, eləcə də 1850 dövrlərinin İngiltərə tarixinin anladığı dövrlərdə də fast-food məhsullarından bəhs edilir.

Uşaq və gənclər

Yeni MÜSAVAT
N 17 (8627) 30 yanvar 2025

likləri kimi bir çox sağlamlıq problemi yaradır. Əlbəttə ki, gəncinsizə və hər gün yüksək intensivlikli məşqlər (HIIT) edə bilərsiniz, insulin müqavimətinizi və kardiometabolik tənzimləməni qismən qoruya bilərsiniz.

Başqa bir səbəb natriumdur. Təvsiyə olunan gündəlik natrium qəbulu dəyəri 2300 mq-dır. Bir kasa səhər yeməyində 250 mq natrium, bir dilim pizza və salatda isə 710 mq natrium var. Orta ölçülü bir McDonalds menyusu yeyəndə 1325 mq natrium alırsınız. Bu, gündəlik tələbatın 57%-ni təşkil edir. Natrium həddindən artıq istehlak edildikdə hipertoniya və ürək-damar xəstəlikləri

ri da bu xəstəliyin yaranması riskini artırır. Adətən 40-60 yaş arası insanlarda rast gəlinən bu xəstəliyin bəzi hallarda 40 yaşın altında insanlarda da görünmə ehtimalı var.

Heç kimə sirr deyil ki, fast-food artıq çəki də yaradır. Üstəlik, burada böyük çəkildən söz gedir. Fast-food niyə artıq çəkiyə səbəb olur?

Bütün həkim və dietoloqlar iddia edirlər ki, fast-foodun ziyanı onun çox qəbulu ilə daha da artır. Bu səbəbdən müntəzəm fast-food qəbulu arzuolunmazdır. Əsas məsələ ondadır ki, bu tip qidalar yüksək kalorili, yüksək dərəcədə yağlı və az vitaminli olur.

Narkotacirlərin silahlı müqavimət “ənənəsi” - səbəb nədir?

“Onların silahdan istifadə etməsi daha çox yazılmamış qaydadır”

Günümüzün beləsinə çevrilmiş narkotik alverçiləri onları həbs edərkən bir çox hallarda hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarına silahlı müqavimət göstərirlər. Onların əksərinin evində, avtomobilində, üzərində axtarış apararkən silah da aşkarlanır.

Qeyd edək ki, yanvarın 28-də Bakı şəhərində narkotiklə əlaqəli cinayətlərə görə axtarılda olan şübhəli şəxs saxlanılarkən polis əməkdaşlarına silahlı müqavimət göstərmişdir.

Polis əməkdaşları tərəfindən xidməti tabel silahı tətbiq olunmaqla, əvvəllər dəfələrlə məhkum olunmuş 39 yaşlı Aslanov Ceyhun zərərsizləşdirilərək xəstəxanaya yerləşdirilib.

Onun yaşadığı ünvandan külli miqdarda narkotik vəsə aşkarlanıb.

Filmlərdə də görmüşük ki, dünyanın müxtəlif ölkələrində narkotacirlər hətta yaxalanmaqdan qurtara bilməyəcəkləri şəraitdə belə, polisə atəş açırlar. Bu “ənənə”nin səbəbi nədir? Onlar iz itirməyə çalışır, yoxsa bu bir yazılmamış qaydadır?

“Bakı” Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Məsavat”a deyib ki, narkotacirlərin, ümumiyyətlə, cinayətkarların silahdan istifadə etməsi daha çox yazılmamış qaydadır: “Cinayət törədən və ya törətməkdə olan şəxsin silahlı olması, silahdan istifadə etməsi ələ keçməsinə önəmləndirir. O ki qaldı bu silahlı insidentlərdə istifadə edilən silahların haradan, necə əldə olunması, hüquq-mühafizə orqanlarının araşdırma mövzusuudur. Böyük ehtimalla 1-ci və 2-ci Qarabağ müharibələri günlərində həmin silahlar ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən ələ keçirilib. Silah əldədirsə, bir gün istifadə ediləcəyi də şübhəsizdir. Xüsusilə də cinayətkarlar üçün bu keçərlidir. DİN müntəzəm silah tapılmasına dair məlumatlar açıqlayır. Amma istənilən halda diqqətdən yayınmağı bacaran şəxslər var. Bu cür hadisələr dünyanın hər yerində, ən inkişaf etmiş ölkələrində belə baş verir. Mülki şəxslərin Azərbaycanda da yalnız ov tüfənglərini gəzdirmək icazəsi var. Amma digər silahların əldə olunması halları da var. Azərbaycan 30 il ərzində 2 müharibədən keçib. Müharibələrdə canlı qüvvə ilə yanaşı silahlar da itirilir. Ona görə də ölkədə silahların əldə olunması halları var”.

Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,
“Yeni Məsavat”

Bu qidalar gəncləri zəhərləyir - tövsiyə

25 yaşa qədər bunları yemək qadağandır

Həkimlərin ümumiləşmiş rəyi isə ondan ibarətdir ki, fast-food qidalarında - dönerlər, lahmacunlar, hamburgerlərdə və s. işlədilmiş ətlər yaxşı bişirilmir. Orada işlədilmiş yağların mənsəyi bəlli deyil, eyni yağda külli miqdarda qida hazırlanır. Belə qidaların strukturu dəyişir və onlar kanserogenə çevrilir. Bu cür qidaları qəbul etmək çox təhlükəlidir. Ətlərin yaxşı bişirilməməsi nəticəsində insanlar tez-tez bağırsağın müxtəlif helmintoz və başqa parazit xəstəlikləri ilə bağlı xəstəxanalara müraciət edirlər. Buraya lilyamblioz, blastositoz, exinokokkozları aid etmək olar ki, sonuncu ilk növbədə qaraciyərdə ciddi problemlər yaradır və insan artıq cərrahin pasiyentinə çevrilir.

Digər tərəfdən, fast-food yeməkləri mədənin və onikibarmaq bağırsağın se-

likli qışasına ciddi zədə yetirir. Hər şey adi gastritdən başlayır, xoralara, qanaxmalara gətirib çıxarır və nəticədə pasiyent cərrahin qəbuluna düşməli olur.

Piyələnmə, hipertoniya, diabet - bu qidaları yesəz, bu xəstəlik sizin olacaq!

Dünyanın bir çox yerində aparılan araşdırmalar da göstərir ki, fast fooddan istifadə piylənmə, hipertoniya, 2-ci tip diabet və ürək-damar xəstəlikləri ilə əlaqələndirilir.

Bu xəstəliklərin ən böyük müəyyən edilmiş səbəbi artıq kaloridir. Orta ölçülü bir McDonalds menyusu yediyiniz zaman gündəlik kalori ehtiyacınızın yarısından çoxunu ödəmiş olursunuz. Bu, artıq kalori almağınza səbəb olur. Həddindən artıq kalori də piylənməyə səbəb olur. Piylənmə ürək-damar xəstəlikləri, böyrək problemləri, 2-ci tip diabet və qaraciyər xəstə-

nə səbəb olur. Ürək-damar xəstəliklərindən ölümlərin 10-dan 1-i natriumla bağlıdır.

Hər 2290 mq natrium üçün təxminən 40 mq kalsium itirilir. Gündə 40 mq kalsium itkisi 10 il ərzində 10% sümük itkisi ilə əlaqələndirilir. Bu, sonrakı yaşlarda osteoporoza səbəb olur.

Dünyada olduğu kimi, Azərbaycanda da ən geniş yayılmış qida borusu xəstəliklərindən biri qida borusu xərçəngidir. Belə ki, qida borusu xəstəliklərinin 30-40 faizində bu problemə rast gəlinir. İldə hər 100 min nəfərdən 5-7-də bu xəstəliyə rast gəlinir. Qadınlara nisbətən kişilərdə qida borusu xərçənginə rast gəlmə ehtimalı 2-3 dəfə daha yüksəkdir. Bu da kişilərin içki, siqaret və s. kimi zərərli vərdislərə daha çox meyilli olmasından irəli gəlir. Bundan əlavə, fast-food qidala-

Əsasən də bu, hamburgerlərə aiddir. İş ondadır ki, bu tip restoranlar müştəriləri daim cəlb etmək üçün qidaları çox yağlı və bol şəkərli edirlər. Hətta sağlam qida altında satdıkları salatlarla belə dadlandırırlar. İstifadə edirlər ki, bunları da sağlam qida adlandırmaq çətindir.

Almaniyanın Fridrix Şiller adına Universitetinin alimləri Avropa ölkələrində qeyri-sağlam qidalanma ilə bağlı xəstəliklərdən ölüm hallarının reytingini hazırlayıb. Azərbaycan həmin sıradan ilk onluqdadır.

Həmçinin tədqiqatçılar müəyyən edib ki, qadınlara müqayisədə, kişilər qeyri-sağlam qidalanmadan ürək-damar xəstəliklərinin inkişafına daha həssas olur. Qadınlar yalnız 50 yaşdan sonra bu risk qrupuna düşür.

Zaman azlığından gündəlik həyatımızda praktik istehlak etdiyimiz və qidalanma tərzinə çevirdiyimiz fast food məhsulları getdikcə özünə daha çox istehlakçı toplayır. Ləzzətli və bir o qədər də kalorili olan bu qidaların faydalılığı isə müzakirə mövzusuudur. Fast food qısa zaman ərzində hazırlanıb servis edilən, ayaqüstü yeyilə bilən qidalardır. Tez bir zamanda hazırlanan qidalar istehlak olunduğu təqdirdə bir günlük kalori ehtiyacını bir dəfəyə ödəyə bilər.

Fast food adlandırdığımız qidalara hamburger, pizza, qazlı içkilər, döner,

lahmacun, soyuq sendviçlər, qızardılmış kartof çipsləri, qızardılmış toyuq, simit aiddir. Siyahıda olan fast foodların sayını artırmaq da mümkündür. Fast foodun qida dəyəri göstəriciləri baxımından aşağı olması sağlamlığı təhdid edir. Vitaminlər və minerallar baxımından qida dəyəri aşağı olan fast food məhsulları immun sistemini zəiflədir. Həmçinin müxtəlif ictimai işə obyektlərində (kafelər və restoranlarda) dərin yağda 10-12 saat boyunca kartofların qızardılması səbəbindən yağın tərkibi dəyişir və turşuluğu artır.

Ekspertlər isə hesab

edir ki, 25 yaşa qədər insanların fast-food adlandırılan qidalardan uzaq durmaları məsləhətlidir. Çünki həmin dövrdə orqanizmin inkişaf prosesində olduğu üçün bunun zərəri daha çox ola bilər. Bu kimi qidalarla qidalanan gənclər gələcəkdə mədə xorasından, gastritdən və başqa xəstəliklərdən əziyyət çəkər. Eyni zamanda dönerin əti düzgün temperaturda bişirilməyibse, insan bir çox heyvan mənşəli mikroblarla yoluxa bilər. Həmçinin dönerçi əti hazırlayan zaman maskadan, əlcəkdən mütləq şəkildə istifadə etməlidir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

ÜSAVAT

Son səhifə

N 17 (8627) 30 yanvar 2025

Dişlərin sızıldamasının gözlənilməz səbəbləri açıqlandı

Əksər insanlar dişlərin həddindən artıq həssaslığı, istilə, soyuq və ya turş qidalara qarşı reaksiya ilə qarşılaşırlar. Bu vəziyyət bir neçə səbəbdən yaranı bilər. Lenta.ru xəbər verir ki, bu barədə tibb elmləri namizədi, cərrah-implantolog, ortoped, paradontolog Maqomed Daxilqov danışır. Onun sözlərinə görə, dişlərin həssaslığı zədələnmələr, mikroçatlardan əmələ gəlməsi və ya kariyə səbəbindən yaranır.

"Bundan əlavə, turş qidaların həddindən artıq qəbulu, ağardıcı pastalarla aqressiv təmizləmə, bruksizm və ya yaş dəyişiklikləri səbəbindən minanın nazikləşməsi nəticəsində dişlər daha həssas ola bilər. Diş köklərinin açılması, gingivit və ya paradontit də yüksək həssaslığa səbəb olur", - deyir stomatoloq vurğulayıb.

Bundan əlavə, həkim xəbərdarlıq edib ki, marketpleyslərdən alınan ağardıcı vasitələrdən istifadə diş etlərinə zərər verə və dişlərə ziyan vura bilər. O, diş həssaslığı ilə qarşılaşanlara problemin səbəbini dəqiq müəyyən etmək üçün stomatoloqa müraciət etməyi tövsiyə edib.

Qeyd edək ki, sitrus meyvələri (portağal, limon, qreyfrut), ananas və gilemeyvələr kimi bəzi meyvələr çoxlu miqdarda turşu ehtiva edir. Turşular minanı yumşaldır, onu eroziya və çürüməyə qarşı daha həssas edə bilər. Xüsusilə limon sormaqla və ya turş şirələr içmək zərərli bir, çünki bu, turşunun dişlərlə təmas müddətini artırır. Buna görə, həm meyvə və tərəvəzlərin faydalarından yararlanmaq, həm də dişlərə zərər verməmək üçün onları yeyəndən sonra dişləri təmizləmək, yaxud ağzı yaxalamaq tövsiyə olunur. Şirələri dişlərlə təması minimuma endirmək üçün qamışla içmək də olar.

Bu şəhərdə siqaret çəkmək qadağan edildi

Yaponiyanın Osaka şəhərinin bütün küçələrində siqaret qadağası tətbiq edib. Yanvarın 27-də Yaponiyanın Osaka şəhərində küçədə siqaret çəkməyə tam qadağa qüvvəyə minib. Yeni qaydalar 2,75 milyon insanın yaşadığı bütün şəhərə şamil edilir. Qadağa həm adi siqaretlərə, həm də elektron cihazlara aiddir. Siqaret üçün şəhərdə xüsusi yerlər ayrılıb. Siqaret çəkmə qadağası 2025-ci ilin aprel-oktyabr aylarında keçiriləcək "Expo 2025" ərəfəsində şəhərin abadlaşdırılması proqramının bir hissəsidir.

Hindistanda dini bayramda faciə - insanlar boğularaq can verdilər

Hindistanın Prayaqrac şəhərində Kumbha-Mela dini festivalında faciə baş verib. Belə ki, basabas nəticəsində ən azı 15 nəfər həlak olub, xeyli adam xəsarət alıb. Yaralılarından bəzilərinin vəziyyəti ağır qiymətləndirilir. Bu barədə "Channel News Asia" xəbər yayıb. Basabas zamanı bir neçə qadın boğulub. Bu, Uttar-Pradeş ştatında son günlərdə baş verən ikinci hadisədir. Yanvarın 28-də dini bayram zamanı müvəqqəti bambuk səhnənin çökməsi nəticəsində altı nəfər həlak olub, 50 nəfər xəsarət alıb. Platforma yüzrlə dindarın ağırlığına tab gətirməyərək çöküb, bu isə panika və basabasa səbəb olub.

Gündə neçə diş sarımsaq yemək olar?

Sarımsaqda çoxlu faydalı xüsusiyyətlər var. Bu məhsul bir sıra xəstəliklərə dərmandır. Səbəbi isə tərkibində orqanizmi virusların təsirindən qoruyan faydalı yağların olmasıdır. Rusiyalı diyetoloq Yelena Solomatina bu barədə xəbər verib. Bununla belə, diyetoloq sarımsağın istehlak normasının hər kəs üçün fərqli olduğunu bildirib. "Mən gündə bir diş ciy sarımsaq yeməyi tövsiyə edirəm. Amma bəzi insanlar bu məhsuldan tamamilə imtina etməlidirlər. Məsələn, mədə-bağırsaq traktı ilə problemi olanlar. Əfır yağları bağırsaqın selikli qişasına qicqlandırıcı təsir göstərir və kəskinləşməyə səbəb ola bilər", - deyir Solomatina xəbərdarlıq edib.

Mütəxəssisin sözlərinə görə, sarımsaq qanı yaxşı durulaşdırır, ona görə də, aterosklerozdan əziyyət çəkən insanlar üçün faydalıdır. "Lakin əgər insanın qanı durulaşdırmaq deyil, əksinə, onu laxtalandırmaq lazımdır, sarımsağı qida rasionundan tamamilə çıxarmaq lazımdır", - deyir diyetoloq daqiqləşdirib. O, sarımsaqda "C", "B6", "B1", "B2", "B3", "B5", "B9" kimi vitaminlər, həmçinin kalsium, kalium, fosfor, selen, maqnezium, natrium, sink, dəmir və manqan kimi faydalı mikroelementlər olduğunu vurğulayıb. "Lakin başa düşmək vacibdir ki, soyuqdəməni yalnız onunla müalicə etmək olmaz. O, viruslarla mübarizədə düzgün müalicə ilə birlikdə əla köməkçi ola bilər", - deyir Solomatina sözlərini yekunlaşdırıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Dəvəquşlarının gözləri beyinlərindən böyükdür.
- * Dünyada ən kiçik ordu Monako knyazlığındadır. Həmin ordu 2 zabıt və 60 əsgərdən ibarətdir.
- * Ən uzun hörüklərin sahibi XIX əsrdə İngiltərədə yaşamış Ovens adlı bir qadın idi. Onun hörüklərinin uzunluğu 2m. 50 sm. olub.
- * İnsanlar bütün ömrü boyunca 20 kiloqram toz udurlar.
- * Kanada da yerin cazibə qüvvəsi dünyanın digər əraziləri ilə müqayisədə daha azdır. Bu səbəbdən kanadalılar özlerini tərzidə çəkərkən öz normal çəkilişlərindən az çıxırlar.
- * Hindistanda bığ saxlayan polisler daha ciddi göründükləri üçün digər polislərdən 5% çox maaş alırlar.
- * İnsan bədənindəki damarların uzunluğu təxminən 96 min kilometrdir.
- * 1 kq kökəlmək üçün bədəniniz 20 km yeni damar əmələ gətirir.
- * Dünyada ən uzun hakimiyyətdə qalmış sülalə Osmanlı sülaləsidir. (623 il)
- * Qarışqa yuvalarının girişi hər zaman şimala tərəf olur.
- * Vaxtının çoxunu musiqi dinləyərək keçirən insanlar daha çox depressiv insanlar olurlar.
- * Shakespeare 23 aprelə doğulmuş və 23 aprelə vəfat etmişdir.
- * Norveçin şimalında hər yay 14 həfə gecə-gündüz günəşli keçir.

Qadın qoluna kəndir bağlayıb buz tutmuş gölə girdi

Türkiyənin Qars vilayətində hər gün yüzrlə turistin ziyarət etdiyi Çıldır gölündən maraqlı görüntülər yayılıb. İclal Güvənç adlı qadın Qarsın Arpaçay sərhədləri daxilində yerləşən Çıldır gölüne atlı xizmə minmək üçün gəlib. O, həmçinin mənfə 20 dərəcə soyuğa məhəl qoymadan xizəkçilərin göldə buzları qıraraq balıq tutduqları yerdə qoluna kəndir bağlayıb və buzlu suya girib. Rekord əldə etməyə cəhd göstərən İclal Güvənç təxminən 40 saniyə soyuq suda qala bilib. O, daha sonra xizəkçilərin köməyi ilə sudan çıxıb. İclal Güvənçin sosial şəbəkədə paylaşdığı bu görüntülər tezliklə minlərlə insan tərəfindən bəyənilib və viral olub.

Pivə içməyin pis nəticələri barədə xəbərdarlıq: ciddi problem...

Daimi pivə istehlakı səbəbindən böyüyən qarının kişinin statusu ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Aydın ki, alkoqol heç vaxt heç kimə xeyir gətirməyib, amma pivə ilə bağlı ayrı bir söhbət mövzudur. Pivə qarnı təkə artıq çəki deyil, həm də ürək-damar xəstəliklərinin inkişaf riskini artırır. Ən ciddi problem visseral yağların (visseral yağ qarın boşluğunda həyatı vacib orqanları əhatə edən və sağlamlığa ciddi təsir göstərə bilən metabolik aktiv yağ növüdür - red.) yığılmasından yaranır.

Qarın boşluğunda toplanır və daxili orqanların fəaliyyətinə təhlükə yaradır. Nəticədə orqanizmin normal fəaliyyəti pozulur. Buna görə də normal dəyişikliklərlə mümkün təhlükəni ayırd edə bilmək vacibdir. Kişilərdə visseral piylər 30-35 yaşdan sonra yığılmağa başlayır.

Əgər kişi oturaq həyat tərzi keçirirsə və qeyri-sağlam qidalanırsa, vəziyyət daha da pisləşir. Pivə ilə yanaşı, şirin içkilər visseral yağın çökməsinə səbəb olur.

Kədrli nəticələrin qarşısını almaq üçün bir neçə rəqəmi xatırlamaq vacibdir.

Qadınlar üçün kritik göstərici bel ətrafı 80 santimetr, kişilər üçün isə 94 santimetrdən çox olmamalıdır. Kişi belinin 102 santimetrdən, qadının isə 88 santimetrdən çox olması visseral piylənməni göstərir.

Bu ürək və qan damarlarının xəstəlikləri, II tip diabet, yağlı qaraciyər xəstəliyi, erektil disfunksiya üçün təhlükəlidir. Belə hallarda həkimə müraciət etmək, müayinədən keçmək və şəkər və xolesterin üçün lazımi analizlər aparmaq lazımdır. Bundan sonra həkim bir pəhriz təyin edəcək, fiziki fəaliyyəti müəyyənləşdirəcək və müalicəni təyin edəcək.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500